

Проект «Час приймати рішення»

Час приймати рішення Посібник для молоді

Херсон 2010

УДК 374..316

ББК 74.200.58

Б 47

Назва. Час приймати рішення. Посібник для молоді/Упорядн. О. Жукова.- Херсон: МО «Нова генерація», 2010 – 92с.

У виданні представлено узагальнену інформацію щодо мотивації молоді, рівнів та ступенів молодіжної участі, форм участі молоді у процесі прийняття рішень. Розраховано на підлітків та молодь, студентів, активістів неурядових організацій та службовців органів місцевого самоврядування.

MINISTRY OF FOREIGN
AFFAIRS OF DENMARK

творчий центр тцк

Це видання стало можливим завдяки підтримці Міністерства закордонних справ Данії, що була надана через ПРООН та Творчий центр ТЦК. Зміст посібника для молоді «Час приймати рішення» є виключно відповідальністю МО «Нова генерація» та не обов'язково відображає погляди Міністерства закордонних справ Данії, ПРООН, Творчого центру ТЦК.

Розповсюджується безкоштовно

Відтворення та копіювання дозволяється лише без мети продажу та отримання прибутку.

© Молодіжна організація «Нова генерація», 2010

Сторінка для тих, хто не має часу читати все:

- ❖ Якщо хочеш дізнатися більше про громадянське суспільство і розібратися, що ж це таке – читай сторінки **7-14**
- ❖ Що таке участь, які рішення, ким і як саме приймаються – читай на сторінках **15-19**
- ❖ 9 причин, за яких тобі варто брати участь у суспільному житті та у вирішенні справ громади на **20-22** сторінках

- ❖ Якщо в тебе є бажання і ти готовий до активних дій, на сторінках **23-25** ти можеш дізнатися де і як саме ти можеш бути активним – від родини до міжнародної спільноти
- ❖ Якщо тобі цікаво, на якій сходинці драбини участі ти знаходишся, читай про це на сторінках **26-32**

- ❖ Якщо ти плануєш організувати громадські слухання, збори за місцем проживання та дізнатися про інші форми участі, читай на сторінках **33-48**
- ❖ Дещо учнівське та студентське самоврядування на сторінках **48-54**
- ❖ Цікаве про студентські профспілки на сторінках **54-57**
- ❖ Як можна брати участь у діяльності громадських організацій (вони ж неурядові та організації громадянського суспільства) читай на сторінках **57-60**

- ❖ Про молодіжні соціальні проекти – на сторінках **60-64**
- ❖ Про клуби за інтересами дізнайся на сторінках **64**

- ❖ Переглянута Європейська Хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті – сторінки **68-84**
- ❖ Про проект «Час приймати рішення» та його виконавців можна прочитати на сторінках **85-88**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1. УЧАСТЬ МОЛОДІ ЯК КРОК ДО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	10
2. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «УЧАСТЬ», «РІШЕННЯ», «УЧАСТЬ У ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ».....	15
3. ЧОМУ УЧАСТЬ МОЛОДІ У ВИРІШЕННІ СПРАВ ГРОМАДИ ВАЖЛИВА І ПОТРІБНА.....	20
4. РІВНІ МОЛОДІЖНОЇ УЧАСТІ.....	23
5. СТУПІНЬ МОЛОДІЖНОЇ УЧАСТІ	26
6. ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ	33
<i>МОЛОДІЖНІ СОЦІАЛЬНІ ПРОЕКТИ</i>	<i>60</i>
ЛІТЕРАТУРА	66
ДОДАТКИ.....	68
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЕКТ	85
МОЛОДІЖНА ОРГАНІЗАЦІЯ «НОВА ГЕНЕРАЦІЯ».....	87
ДЛЯ НОТАТОК	89

Дієва демократія потребує активної участі молодих громадян у житті суспільства та в процесах творення рішень, а також умов, які забезпечують таку участь. Активне залучення вас, молоді, до розв'язання проблем, які впливають на ваше життя, — один з головних постулатів, що передбачає *Європейська хартія участі молоді в місцевому та регіональному житті*. Саме цей документ передусім забезпечує вам право бути почутим при розробленні та впровадженні місцевої політики. Український досвід демонструє чимало позитивних зрушень у цій сфері, проте водночас є безліч неподоланих проблем.

Декларація “Про загальні засади державної молодіжної політики”, ухвалена 1992 року, серед головних принципів державної молодіжної політики зазначає надання права та залучення молоді до безпосередньої участі у формуванні й реалізації політики та програм, що стосуються суспільства взагалі й молоді зокрема.

Аналіз подальших законодавчих актів, які стосуються молоді, засвідчує, що ви – чи не єдина соціально-демографічна група, якій створено належні законодавчі умови для активної участі у виробленні рішень органами державної влади та місцевого самоврядування.

Проте нормативно-правове забезпечення на рівні місцевого самоврядування потребує подальшого розвитку. Отже, створення належних умов для участі молоді має враховувати такі основні принципи:

- участь молоді в житті громади уможливилює самостійний вибір;
- завдяки участі молоді політика загалом краще враховує її потреби;
- якщо проблеми молоді громада сприймає серйозно, то й молодь усвідомлює свою частку відповідальності;

- молоді люди мають самі визначати, яку участь у житті громади вони можуть брати, а не виконувати вказівки дорослих.

Останнім часом у всьому світі молодіжній участі надається значна увага. Проведено багато досліджень, опитувань, розроблені та апробовані різні методики, накопичено досвід участі молоді у громадському житті та роботи в громадських організаціях. Тим не менш дуже часто участь має поверховий, декларативний характер. Дорослі/керівники не завжди залучають молодь до обговорення проблем суспільства, в якому вони живуть, неохоче питають думку дітей та молоді, перш ніж ухвалити те чи інше рішення, що безпосередньо стосується їх теперішнього чи майбутнього. В той же час і молодь не завжди сама виявляє ініціативу, не вірить в те, що висловлена думка буде розглянута та прийнята до уваги.

Саме тому значна кількість дітей та молоді виключені з громадського життя. Часто сама молодь розглядається як джерело проблем, а не рівні партнери в процесі їх вирішення.

Метою видання є прискорення діалогу між молоддю та органами місцевої влади, заохочення молоді до участі в громадському житті та процесах прийняття рішень органами влади.

У даній книзі розміщено сучасну теорію, практику і приклади залучення молоді до процесу прийняття рішень.

При підготовці видання використовувався вітчизняний та закордонний досвід молодіжної та соціальної роботи, у якості ілюстративного матеріалу наведено досвід українських та європейських організацій, думку експертів. Але найбільше використано матеріал з таких посібників:

1. Ільків Н., Карий О., Ликов О. та ін.. Рада та громада (або як залучати громадян до місцевого самоврядування) (Київ, 2003)
2. Купцова А., Сакович О., Кондрашевська Т. та ін.. Участь дітей та молоді в процесах прийняття рішень (Київ, 2002)
3. Пометун О., Сущенко І. Молодь обирає дію: співпрацюємо у соціальному проєкті (Київ, 2003)

Висловлюємо нашу подяку авторам.

Брошуру побудовано так, що кожен розділ доповнює та розвиває попередній, і в той же час він може розглядатись і як самостійний матеріал.

Видання призначене для школярів, студентів, активістів та членів громадських організацій, просто небайдужу молодь, яка прагне змін на краще і не бажає стояти осторонь процесів, що відбуваються в громаді та державі. Навіть якщо ви не відносите себе до названих категорій, але тримаєте цю книжку і шукаєте в ній відповіді на ваші запитання, то вона для Вас.

1. Участь молоді як крок до громадянського суспільства

Ключові позиції розділу:

- Визначення «громадянське суспільство»
- Інститути та функції громадянського суспільства
- Участь громадян у процесі прийняття рішень одна з ознак громадянського суспільства

У країна є демократичною державою (ст.. 1 Конституції України). Вона прагне розвиватися і зміцнювати такий порядок життя. Демократична держава надає громадянам чимало прав і свобод. Головним завданням державної влади за умов демократії є створення для всіх необхідних умов життя і діяльності, а не прийняття замість цього рішень щодо нашого життя й життя держави загалом.

В Україні швидкими темпами формується громадянське суспільство. Громадянське суспільство – це не просто суспільство, що складається з людей, наділених громадянськими та особистими правами. Це суспільство, в якому люди не озираючись на державу, самі активно діють у громадській сфері. Вони створюють об'єднання і товариства, політичні партії, профспілки та інші організації, видають газети, готують телевізійні та радіопрограми, навчаються та вчать інших активних дій.

При визначенні громадянського суспільства науковці та експерти в переважній своїй більшості виходять з того, що воно означає певну сферу суспільства, систему взаємовідносин між людьми без участі держави. Такі відносини відбуваються через систему різноманітних структур.

Таким чином, в найбільш загальному розумінні громадянське суспільство пропонується трактувати як сукупність інституцій, члени яких головним чином беруть участь в складній системі недержавної діяльності. На думку А.Ткачука, «можна з упевненістю стверджувати, що

громадянське суспільство неможливе без існування широкої мережі різних об'єднань громадян за різними ознаками, але без мети отримання прибутку: громадських організацій, благодійних фондів, клубів за інтересами, саморегулятивних організацій людей вільних професій, громадських рухів тощо» [21, с. 46].

Як бачимо, необхідною умовою функціонування громадянського суспільства є наявність автономних соціальних акторів, тобто структур (інституцій), за допомогою яких будь-яка людина розпочинає суспільно значимі дії без участі держави. Їх поява ґрунтується на основі єдності життєвих потреб і інтересів людей, проблем їхньої реалізації.

При цьому виділяються окремі інститути громадянського суспільства або складові. Наприклад, Ф.Рудич виділяє такі інститути громадянського суспільства, як політичні партії, місцеве самоврядування, групи інтересів, «третій сектор» [3, с. 30-34]. Джин Л.Коен (Jean L. Cohen) та Ендрю Арато (Andrew Arato) серед складових громадянського суспільства виділяють неформальні групи і добровільні асоціації, плюралістичність і автономія яких забезпечують різноманітність форм життя. [5, с. 458]

Формування громадянського суспільства – тривалий процес, і в різних країнах він розвивається по-різному. В Англії осередки громадянського суспільства виникали паралельно із зародженням опозиції. Опозиція була зацікавлена у тому, щоб формувати громадську думку, яка б опонувала владі. У Франції за одну ніч було зроблено те, на що пішло століття в Англії: революція дала вибух різноманітних клубів та об'єднань (але те, що дуже швидко вибухає, невдовзі може й погаснути). В Німеччині громадянське суспільство розвивалося через просвітницькі, письменницькі, філософські товариства. Країни СНД стали на шлях громадянського суспільства наприкінці 80-х, за часів Михайла Горбачова, коли почали об'єднуватися в ініційовані самими громадськими діями об'єднання.

Іноколи думають, що поняття громадянського суспільства це щось, пов'язане виключно з політикою. А насправді йдеться

переважно про місцеві громади, про соціальну сферу, про самоврядування, про спілки та організації, в які люди об'єднуються задля вирішення власних проблем. Якщо треба, громадяни знають як протистояти владі, примусити її діяти в інтересах суспільства, а якщо треба – здатні їй допомогти. Суспільство тим міцніше, чим більше питань можуть вирішувати самі громадяни.

Громада є не лише фундаментом, базисом, підвалиною громадянського суспільства. Вона не є тільки середовищем, в якому існують його інститути. Головна ідея громадянського суспільства полягає у тому, що воно є продуктом здійснення громадою своїх установчих, законодавчих і контрольних функцій. Громада, соціум, народ реалізують в громадянському суспільстві своє природне право бути джерелом влади. Як де-юре, так і де-факто. Як на місцевому, так і на національному рівні.

Саме через інститути громадянське суспільство реалізує такі чотири важливі функції:

- 1) Захист або реалізація громадянами власних інтересів;
- 2) Самоорганізація та самовиявлення громадян;
- 3) Гарантія непорушності особистих прав громадян;
- 4) Систематизація, впорядкованість, регульованість протестів і вимог громадян.

Громадянське суспільство не зможе повноцінно виконувати названі функції, якщо в ньому відсутня хоча б одна з таких головних ознак.

Дванадцять ознак громадянського суспільства:

- 1.** Політичне життя громадянського суспільства (політична участь, включення громадян у політичний процес).
- 2.** Соціально-економічний фактор (ВВП, рівень матеріальної задоволеності громадян).
- 3.** Публічність та відкритість влади. Контроль влади з боку громади за допомогою певних механізмів впливу (важливе значення громадської думки, проведення громадської експертизи, громадських слухань тощо).

4. Наявність та гарантованість місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування здатне захистити інтереси громадян за місцем проживання. Але воно потребує не лише відповідного законодавства, а й активності громадян (наприклад, участь у виборах в органи місцевого самоврядування, місцевих референдумах, участь “мозкових центрів” в оцінюванні та експертизі управлінських рішень тощо).

5. Участь громадян у прийнятті рішень та залучення громадян до прийняття рішень. Громадянське суспільство неможливе без публіки, яка дебатuje, дискутує, критикує уряд, місцеву владу і домагається того, щоб її думка була врахована.

6. Ефективна робота інститутів громадянського суспільства (громадських організацій, незалежних ЗМІ тощо).

7. Законодавчо закріплені права та свободи громадян, гарантія їх дотримання (саме на такому підході ґрунтується політика Євросоюзу, де правова держава, як гарант прав громадянина, зорієнтована на права людини, а отже, на максимальний розвиток громадянського суспільства, в якому вони можуть забезпечуватися).

8. Розвиток систем соціального захисту, яка стає політичним змістом будь якої демократії.

9. Наявність та захищеність приватної власності – суспільство розглядається як об’єднання власників, які мають що втрачати і що захищати.

10. Розвинена міжсекторальна співпраця – участь бізнесових та громадських організацій у розвитку місцевих громад та виконання окремих місцевих програм чи навіть повноважень місцевого самоврядування.

11. Законослухняність громадян. Ретельне дотримання закону має стати доброю звичкою для усіх громадян, незалежно від соціального стану. Саме це забезпечує “гру за правилами”, а, отже, надійність та передбачуваність найрізноманітніших взаємодій як між громадянами, так і між громадянином і державою.

12. Високий рівень культури: політичної, правової, ділових та інших відносин, культури спілкування громадян.. У зв'язку з цим надзвичайно важливою є просвітницька робота з громадянами, реалізація просвітницьких програм.

Кожна з цих дванадцяти ознак доповнює одна одну, залежить одна від одної, оскільки вони є елементами складної системи. Системне мислення потребує комплексного підходу. Наведемо простий приклад: автомобіль – складна система, яка складається з багатьох деталей і підсистем. Якщо вилучити одну з них (двигун або колесо, просто свічку запалювання чи реле стартера), то він або не зрушить з місця, або його неефективний рух призведе до аварії.

Громадянське суспільство неможливо побудувати ДЛЯ громадян. Навпаки, самі громадяни є активними, мотивованими учасниками цього процесу. Громадянське суспільство передбачає, що в ньому кожна людина вільна, отже звільнена від страху. У такому суспільстві кожен громадянин – через громадські об'єднання, організації - має вплив на владу, на хід розвитку суспільства, держави.

У громадянському суспільстві присутні потужні чинники для поживлення суспільної ініціативи, створення нових сфер громадського життя, опору бюрократизації та корупції, зміцнення інституту прав людини, зменшення міри будь-якої форми насильства та втручання державно-політичної влади до справ неурядових організацій.

Громадянське суспільство напевно не може бути введене розпорядженням, затверджено законом чи наказом. Його взагалі неможливо штучно створити. Можна лише через активну участь громадян (в тому числі дітей та молоді) у процесах прийняття рішень долучатись до його незалежного становлення.

2. Визначення понять «участь», «рішення», «участь у прийнятті рішень»

Ключові позиції розділу:

- Участь – це суть розвитку
- Базовий документ - Європейська Хартія участі молоді в місцевому та регіональному житті
- Суть прийняття рішень

Практика молодіжної участі зарекомендувала себе як ефективна форма роботи з дітьми та молоддю. Адже **участь – це і показник активної громадянської позиції молодих людей, та своєрідний показник розвитку особистості.** В процесі співпраці, діалогу дорослих/керівників та молоді розвиваються комунікабельність, вміння орієнтуватись в інформаційному просторі, планувати свої дії, прогнозувати результати та брати на себе відповідальність за прийняття рішень.

Для того, щоб скласти найбільш повне уявлення про участь, звернемось до **Європейської Хартії участі молоді в місцевому та регіональному житті.** Саме у Хартії визначається, що активна участь молоді в прийнятті рішень на місцевому та регіональному рівні є важливим фактором, якщо ми прагнемо побудувати більш демократичне суспільство. Участь в демократичному житті будь-якого суспільства це більше, ніж голосування на виборах, хоча це також є важливим. Участь та активна громадянська позиція це права та засоби, участі та впливу на процес прийняття рішень, діяльність щодо сприяння побудови кращого суспільства.

Участь дає молоді право власного голосу; вона також важлива для усвідомлення молодою людиною прав інших людей на власну думку, відмінну від інших. Перевага участі полягає в розвитку у дітей та молоді навичок соціальної співпраці на власному досвіді. Оскільки участь передбачає реальні проекти, то діалог та переговори між молоддю та дорослими/керівниками є обов'язковими.

Участь є основним поняттям для будь-якої демократичної системи. Вона надає молоді більших повноважень, можливостей більшого впливу та може бути прямою та непрямою (А. Річардсон «Участь», 1983). Прикладом непрямої участі може бути обрання представника групи до Ради студентського самоврядування вузу. В той же час пряма участь – це безпосередня робота у Раді студентського самоврядування та спільне з дорослими/керівниками прийняття рішень.

Участь допомагає розвинути впевненість у собі, самоповагу, знання та вміння, необхідні для ефективного впливу на різні процеси.

Участь сама по собі є розвитком. Мета розвитку – бути вільним та здатним зробити вибір, та жити тим життям, яким хочеш жити. Суспільство вважається розвинутим настільки, наскільки воно забезпечує можливості людей, в тому числі дітей та молоді, брати участь в суспільному житті.

Неможливо чомусь навчитися, розвинути здібності чи набути навички, якщо лише пасивно споглядаєш. Тільки через безпосередню участь можливий розвиток. Ступінь участі може бути різною, але навіть діти з раннього віку можуть брати участь. **Компетенція з'являється на основі отриманого досвіду, а не по досягненню певного віку.**

У середині 90-х років минулого століття Рада Європи прийняла ***Європейську Хартію участі молоді в місцевому та регіональному житті***, яка лягла в основу розробки відповідних законодавчих актів цілого ряду країн Європи. Хартія визначає принципи та шляхи участі молоді в житті суспільства (громади) та спонукає владу забезпечити необхідні умови для розвитку повноцінної участі та інтеграції молоді в сучасне життя та її участь у розбудові майбутнього їх громади та регіону.

Хартія закликає місцеву владу підтримувати «організаційну основу участі молоді в процесі прийняття ними рішень та обговорення проблем» (Хартія, п.34-42) шляхом забезпечення роботи:

- представника молоді в місцевих та регіональних органах (п.37);

ПРИКЛАД

Територіальна громада може запровадити інститут молодіжного омбудсмена (уповноваженого від молоді). Наприклад, в Австрії така форма є доволі поширеною. У Зальцбургу від 2000 року в понад 50% громад обирають уповноважених від дітей і підлітків, які представляють їхні інтереси в органах влади.

- механізм спільного управління проектами (п.38-41);

Про цей механізм більш докладно у розділі 6. «Форми участі молоді у процесі прийняття рішень»

- механізм консультацій (п.42)

ПРИКЛАД

Спеціальні прийоми молоді у голови територіальної громади. Важливо, щоб такі заходи не були формалізованими, коли від молоді очікують лише вислуховування та пасивного схвалення пропонованих заходів з молодіжної політики. Практику прийомів бургомістра активно використовують в Австрії. Завдяки таким зустрічам та сприйняттю ідей молоді люди відчують, що їх сприймають як повноправних учасників, і вони готові до активної співпраці.

Говорячи про сутність поняття **«рішення»**, зазначимо, що воно означає вибір однієї з ряду альтернатив в процесі досягнення поставлених цілей. Альтернатива ж в свою чергу, є одним з варіантів дій, яка виключає можливість реалізації іншого варіанта. Рішення може впливати на майбутній стан як об'єкта управління (того, на кого спрямовують дії), так і на тих, хто їх приймає, тому прийняття рішень (особливо тих, які стосуються життя суспільства) повинні носити обдуманий та виважений характер. По природі і специфіці способів впливу на об'єкт управління можна виділити рішення: технічні, економічні і політичні, які взаємопов'язані та взаємозалежні між собою.

Всю різноманітність політичних рішень з точки зору суб'єкта їх прийняття (того, хто приймає рішення), можна розділити на такі типи:

Типи рішень	Ким приймаються
закони і постанови вищих органів влади	представницькими і виконавчими органами влади
рішення місцевих органів влади	
рішення, що приймаються безпосередньо громадянами	безпосередньо населенням
рішення вищих органів політичних партій і громадських організацій	недержавними організаційними структурами

Молодь може взяти участь у підготовці чи впливати на прийняття як постанов вищих органів влади, так і рішень місцевої влади.

ПРИКЛАД

У 2002 році на етапі підготовки Закону України «Про Загальнодержавну програму підтримки молоді на 2004-2008 роки» (від 18.11.2003 року №1281) Херсонська обласна організація Народно-демократична ліга молоді провела серію публічних обговорень даного проекту програми, у яких взяли участь представники громадських організацій, студентства, активна молодь. Сформульовані під час заходів пропозиції були надіслані народним депутатам Верховної Ради України, які обиралися від Херсонської області. Дехто з депутатів проігнорував думку молоді, дехто направив організації формальну відписку, мовляв, дякуємо вам дуже, пишіть ще. І лише один народний обранець від Херсонщини під час обговорення проекту програми у Верховній Раді України вніс пропозиції молоді Херсонщини і всі вони були враховані і наразі є складовою програми.

Процес прийняття політичних рішень складається з окремих етапів: 1. Визначення пріоритетних проблем. На цьому початковому етапі збирається й аналізується попередня інформація, необхідна для прийняття політичного рішення. Вивчаються інтереси, запити й вимоги окремих індивідів, соціальних груп і суспільних об'єднань, відбираються пріоритетні проблеми.

2. Розробка й розгляд альтернативних варіантів політичного рішення суспільних проблем.

3. Остаточний вибір, формулювання й легітимізація рішення. Це, по суті справи, і є основний етап у процесі ухвалення рішення, технологічно здійснюваний суб'єктами управління в демократичних країнах за допомогою способів голосування або одержання консенсусу.

4. Реалізація й запровадження прийнятих політичних рішень. Політичне рішення практично впроваджується в життя на даному етапі.

5. Контроль за ходом здійснення рішення й "зворотний зв'язок" з його результатами. Це завершальний етап всього циклу ухвалення рішення. Відсутність контролю й "зворотного зв'язку" приводить до того, що політичне рішення або спотворюється, або просто перестає виконуватися, або навіть приносить зворотні вихідному задуму результати.

Молодь може взяти участь на будь-якому етапі процесу прийняття рішення, різниться форма участі.

ПРИКЛАД

Розглянемо участь молоді на прикладі прийняття місцевої програми.

1. Визначення пріоритетних проблем – молодь може організувати проведення дослідження ситуації, входити до складу робочих груп з підготовки програми.
2. Розробка й розгляд альтернативних варіантів політичного рішення – на цьому етапі молодь може підготувати пропозиції до заходів програми, організувати чи взяти участь в публічних консультаціях, обговореннях проекту програми.
3. Остаточний вибір, формулювання й легітимізація рішення – хоча приймають рішення в цьому випадку депутати, представники молоді можуть взяти участь у засіданнях депутатських комісій, сесії відповідної ради і за попереднього узгодження виступити перед народними обранцями і висловити позицію молоді.
4. Реалізація й запровадження прийнятих політичних рішень – на цьому етапі участь молоді у реалізації заходів програми, проведення спільних акцій та реалізація соціальних проектів в рамках програми.
5. Контроль за ходом здійснення рішення й "зворотний зв'язок" з його результатами – на цьому етапі може бути громадський моніторинг реалізації програми, незалежна оцінка результатів впровадження програми, проведена молоддю, неурядовими організаціями

3. Чому участь молоді у вирішенні справ громади важлива і потрібна

Ключові позиції розділу:

- *Переешкоди для участі молоді у прийнятті рішень*
- *Участь важлива для молоді людини*
- *Участь молоді важлива для громади*

■ноді складаються ситуації, коли молоді люди не виявляють ініціативи і не хочуть брати участь в процесі прийняття рішень. Можливо, вони не хочуть брати на себе відповідальність, їх лякають труднощі чи те, що вони не зможуть зробити роботу своєчасно. Це цілком закономірна позиція, і її також слід поважати. Однак, у цих молодих людей можуть бути і інші причини, наприклад:

- не вистачає упевненості в собі для здійснення діяльності або можливостей, ресурсів для участі;
- знаходяться у складній ситуації, котра не дозволяє їм брати на себе відповідальність чи обов'язки;
- мають негативний досвід;
- побоюються, що їх не сприйматимуть серйозно;
- відсутність мотивації.

На наше переконання участь молоді у процесі прийняття рішень і потрібна, і важлива. Важлива в першу чергу для самої молоді людини, і для громади, держави в цілому.

- Участь у процесах прийняття рішень невід'ємне право будь-якої людини.

Кожна людини незалежно від віку має право вести себе з достоїнством, право на повагу, на справедливе ставлення, на свою думку. Діти, підлітки та молодь мають право на участь на рівні з дорослими. Як сказала Марта С. Панс «... до дітей більше не можна ставитись як до ще-не-особистостей, які очікують дорослості у вестибюлі суспільного життя».

- Участь – фундамент для надбання життєвого досвіду.

Можливість виражати свою думку та погляди, відстоювати свою точку зору та захищати себе – дає молодій людині впевненість та повагу до себе. Вона краще буде підготовлена до труднощів

дорослого життя, тому що у неї буде більше шансів знайти підтримку, подолати несприятливі обставини, успішно вийти зі складного становища.

- Участь – може стати початком кар’єри.

Беручи участь у підготовці акції чи реалізації соціального проекту, стаєш причетним до певної структури, потрапляєш в інформаційне поле, налагоджуєш необхідні контакти з іншими людьми та організаціями. Може так статися, що перша зроблена справа стає основою для першого робочого місця. А робоче місце – першим кроком до успішної кар’єри.

- Участь – це розвиток.

Розвиток – це «розширення свободи вибору» чи простору для дійсної участі. Нобелівський лауреат Амартія Сен стверджує, що розвиток – це «... процес розширення реальної свободи, що надається людям». Розвиненим є те суспільство, в якому всім людям є доступною участь у формуванні життя.

- Участь це засіб розвитку та набуття практичних вмінь, навичок.

Молоді люди не можуть розвиватися, якщо просто спостерігають, якщо дізнаються про головні життєві цінності від когось. Тільки в процесі участі вони набувають досвід, навички, впевненість у власних силах, необхідні знання.

- Молодь бажає брати участь.

Багато молодих людей у світі хочуть брати участь в різних процесах, відчувати себе зайнятими (залученими), мати можливість змінити ситуацію. У молоді є потенціал, можливості та потреби в тому, щоб їх почули та підтримали.

- Участь також означає доступ до різних ресурсів: інформації, знань, інфраструктури, тощо.

Кожне місто, село, селище виграє, якщо молоді люди, які там проживають, є небайдужими, готовими брати участь та впливати на процеси, що відбуваються в громаді:

- Молоді люди можуть внести значний внесок у життя суспільства та громади.

Найкращим експертом у вирішенні проблем молоді є сама молодь. Молоді люди можуть висувати нетрадиційні ідеї та пропозиції, про які не подумали дорослі/керівники.

- Участь молоді – шлях до розвитку громадянського суспільства.

Залучення молоді в команди, групи, клуби, НУО, ради та інші асоціації, як за участю, так і без участі дорослих/керівників, сприяє розвитку та зміцненню громадянського суспільства. Спільна участь молоді зміцнює відчуття солідарності, справедливості у суспільстві.

- Участь - невід’ємна частина принципів демократії.

Демократія – це система, при якій всі члени суспільства беруть участь у виборі його керівництва та визначенні його основних задач. Виключення дітей та молоді з цього процесу буде означати позбавлення значної частини населення світу можливості бути повноправними громадянами. Виникає ризик, що інтереси та проблеми молоді будуть проігноровані. У більш широкому розумінні, постійні можливості для участі, що надаються дітям, вчать їх бути громадянами. Участь молоді у спільному з дорослими прийнятті рішень, формування поваги до різних поглядів, оцінці альтернатив та наслідків будуть сприяти процесу демократизації суспільства. Подібні навички набуваються лише в процесі участі; людина не може сприймати життя з автократичних позицій протягом перших 19-ти років, а потім раптово перетворитися на запеклого демократа.

4. Рівні молодіжної участі

Ключові позиції розділу:

- Рівні участі

Участь молоді у вирішенні власних проблем, в громадському житті, а також в обговоренні соціальних, економічних чи політичних питань різного рівня, реалізується в залежності від компетентності та відповідальності кожної молодої людини.

Участь у житті родини

У родині набувається досвід участі в процесах прийняття рішень та відбувається розвиток відчуття соціальної відповідальності.

Сім'я – один з головних інститутів соціалізації особистості, тому участь в прийнятті рішень у сім'ї дуже важливий вид діяльності для молодої людини.

Особистісне зростання молодої людини, усвідомлення нею своїх прав та формування навичок по їх відстоюванню на пряму залежать від того, чи була у дитини можливість брати участь у процесі прийняття рішень на рівні сім'ї.

ПРИКЛАД

Спільний вибір місця відпочинку, розподіл обов'язків по веденню домашнього господарства, планування сімейного бюджету.

Участь у житті навчального закладу

Навчальні заклади можуть стати місцем, де молоді люди отримують досвід демократичної участі.

Структура навчального закладу близька до структури державної установи та готує молоду людину до активної участі у житті громади та суспільства. Будь-яке суспільство вимагає від людини розуміння та поваги, певних правил та норм. Важливим питанням для навчального закладу, як і для сім'ї, є те, як ці правила виробляються, хто їх приймає і як вони реалізуються. Вироблення і прийняття цих правил повинні проходити за принципом справедливості. І цінність справедливості має бути вищою за цінність авторитету

дорослих. Недотримання цього підходу призведе до того, що в навчальних аудиторіях відбудеться підміна демократичних понять, традиційне ставлення викладачів та управління у навчальних закладах залишатиметься незмінним, а участь студентів в організації життя навчального закладу буде низькою.

Сьогодні в органах освіти (хоча вони й досі залишаються одними з найбільш консервативних) вже не так бояться руйнування системи контролю через використання демократичних методів

ПРИКЛАД

Створення та діяльність органів шкільного та студентського самоврядування, шкільних рад, редакцій молодіжних газет та інших органів. І в першу чергу від молоді залежить будуть ці органи дієвими чи формальними, створеними на папері або для обслуговування інтересів окремих груп чи адміністрації закладу.

Участь у житті громади

Більшу частину свого часу молоді люди проводять у середовищі місцевої громади. Під місцевою громадою мається на увазі безпосереднє місце життєдіяльності людини, весь комплекс установ та організацій, послугами яких вона користується. У географічному плані місцева громада – це двір, мікрорайон, район міста, місто (село, селище). І для того, щоб мешканці цього двору, мікрорайону відчували себе громадою, їм необхідна спільна діяльність по вирішенню спільних проблем.

Місцева громада може послідовно вибудовувати свою місцеву політику.

У місцевій спільноті менше, ніж в навчальному закладі, «рамок» та обмежень. І молодіжна ініціативна тут швидше знайде розуміння та підтримку

ПРИКЛАД

Ремонт лавок чи дитячих майданчиків у дворі, встановлення годівничок для пташок, організація спільних святкувань, тощо.

Таких прикладів багато, можливо, вони не вражають розмахом, але вони є важливими, дієвими та потрібними саме для цієї громади.

Участь у житті держави

Реальна участь молоді в житті держави починається з досягнення вісімнадцятилітнього віку, коли вони отримують

виборче право. Крім участі у виборах молодь може брати участь в обговоренні законодавчих документів та звертатись в центральні органи влади, ініціювати проведення конференцій, круглих столів та інших заходів з обговоренням різних питань реалізації державної молодіжної політики.

ПРИКЛАД

Прикладом участі молоді в житті держави може бути їх діяльність в національних молодіжних комітетах, Форумах молоді, підготовка пропозицій до проектів програм національного рівня.

Участь у житті міжнародної спільноти

Участь у міжнародних програмах та проектах дозволяє молоді набути новий досвід, який у подальшому збагатить їх діяльність, дозволить розробляти власні програми та надасть нові можливості для подальшої інтеграції у міжнародне співтовариство.

ПРИКЛАД

Прикладом участі молоді у міжнародному житті можуть бути молодіжні обміни, робота в міжнародних проектах. А також досвід консультування з дітьми та молоддю у всьому світі, проведеним Дитячим Фондом Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ) в 2001 році напередодні Спеціальної Сесії Генеральної Асамблеї ООН в інтересах дітей. Такі консультації дозволили включити думку дітей та молоді в підсумковий документ Сесії «Світ, придатний для життя дітей».

5. Ступінь молодіжної участі

За матеріалами Р.А.Харта «Children's Participation:
The Theory and Practice of Involving Young Citizens in
Community
Development and Environmental Care»

(ЮНІСЕФ, 1997)

Ключові позиції розділу:

- «Драбина участі»: роз'яснення та приклади

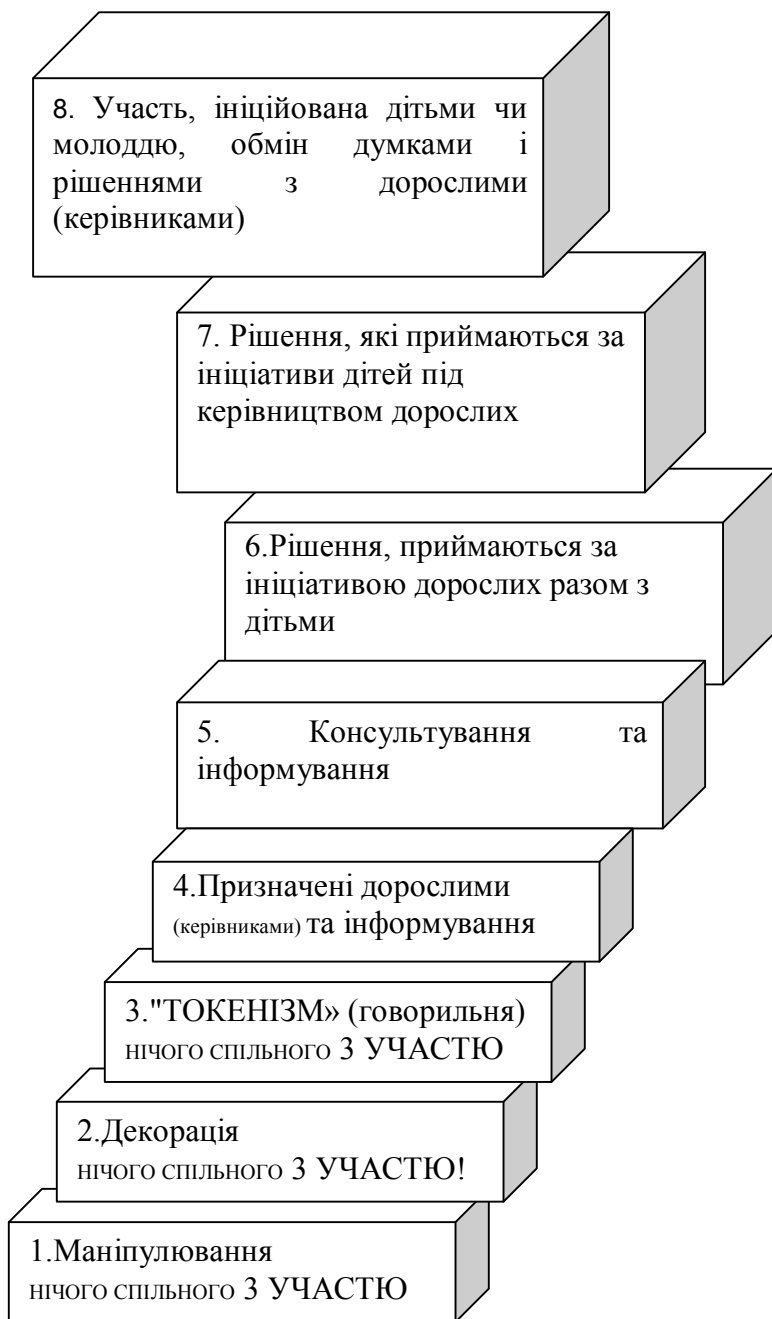
Роджер А.Харт, використовуючи образ драбини, розробив інструмент для аналізу ступеня участі. Концепція Харта відносна та вивчає взаємодію між дітьми та дорослими. Молодій людині цей інструмент допоможе визначити, що відбувається: чи маніпулювання з боку керівників чи справжнє залучення до процесів прийняття рішень.

Діти та молодь – члени нашого суспільства, яких дорослі чи керівники, як правило, вважають недостатньо компетентними, використовуючи в той же час у деяких питаннях для впливу на хід подій.

«Драбина участі» є висхідною типологією для розуміння ступеня участі молоді в реалізації проєктів, місцевої політики, політики навчального закладу тощо.

Роджер Харт пропонує вісім сходинок «драбини участі» (див. рис 1).

Коментуючи «драбину участі», Харт говорить: «Хоча вищі сходинки драбини представляють більш високий рівень ініціативи молоді, це не означає, що молода людина повинна завжди діяти на найвищому рівні своїх здібностей. Розуміння драбини важливе і для дорослих/керівників з метою створення умов, що спонукають групи молоді працювати на будь-якому рівні за їх вибором. Молода людина може обрати діяльність на

різних рівнях, в різних проектах або на різних етапах одного й того ж проекту. Деякі молоді люди не можуть бути ініціаторами, але прекрасно можуть співпрацювати в рамках проекту. Дуже важливо, щоб ця робота не проводилась на перших трьох сходинках драбини – рівнях неучасті.

1. Найнижча сходинка драбини має назву **маніпулювання** – молоді люди не розуміють суті проекту і, таким чином, не розуміють власних дій.

ПРИКЛАД

Участь школярів, студентів у передвиборчих кампаніях кандидатів у депутати. Залежні діти та молодь несуть на параді чи демонстрації плакати, яких не розуміють і які не робили самі. За цю діяльність діти та молодь отримують подарунок – яскраву футболку, фломастери чи грошову винагороду, але вони не розуміють (чи їм байдуже) суті проблеми. І ці дії не мають ніякого стосунку до проблем самих дітей та молоді. **Отже, молодь не розуміє необхідності своїх дій та є об'єктом маніпулювання з боку дорослих/керівників.**

2. **Декорація** дуже близька до маніпулювання, але в цьому випадку дорослі/керівники не прикидаються, що діти чи молодь були ініціаторами заходу. Вони просто використовують молодь, щоб певним чином «прикрасити» захід, підтримати його.

ПРИКЛАД

Участь підлітків в конференції вчителів. Вони беруть участь у привітанні почесних гостей, танцюють і співають на урочистому концерті. Вони не мають ніякого чи дуже поверхове уявлення про цілі та задачі конференції і відповідно не розділяють їх. **Молодь використовується у якості красивої декорації, щоб прикрасити захід.**

3. Термін **«токенізм»** (від англійського “tokenism” – символічний захід; реформа чи перебудова, що проводиться для виду) можна використовувати для опису того, яким чином діти та молодь використовуються при проведенні засідань, конференцій й інших масових заходів. Симпатичні молоді люди з гарною артикуляцією та зовнішніми даними, яких обрали дорослі/керівники, беруть участь в обговореннях, з теми яких мають або незначну підготовку або не мають такої взагалі. При цьому нікому не пояснюється, яким чином були обрані ці молодіжні лідери, чиї інтереси вони представляють. Найсумніше те, що якими б не були бутафорські виступи, вони заслужать не

лише формальне схвалення дорослих/керівників, але й створять зовнішній ефект повноцінної участі.

ПРИКЛАД

Проводиться конференція за підсумками реалізації державної молодіжної програми. Серед почесних гостей та виступаючих знаходяться також і «представники молоді» - знайомий приклад чи не так? Раніше відібрані та підготовлені дорослими/керівниками, ці представники виголосять прекрасну промову и можливо навіть дозволять собі схвалену «згори» критику.

В цій ситуації молоді люди не відображають погляди та інтереси своїх ровесників, а є засобом для досягнення цілей дорослих/керівників.

Моделі справжньої участі

4. Призначені дорослими/керівниками та інформування

На цьому рівні, для того щоб забезпечити справжню участь, проект має відповідати декільком важливим вимогам:

- діти/молодь розуміють та підтримують мету та задачі проекту;
- діти/молодь знають, хто і чому приймає рішення про їх участь;
- їх роль значна та усвідомлена, вони не є декорацією для дій дорослих/керівників;
- діти/молодь стають учасниками проекту добровільно (!), після того як їм стала зрозуміла суть проекту.

ПРИКЛАД

Співробітники молодіжної телестудії направляються соціальною службою для участі в міжнародній конференції, присвяченій роботі молодіжних ЗМІ (засобів масової інформації) у сфері пропаганди здорового способу життя. Молоді люди знають, хто і чому їх обрав для участі. Вони пишаються результатами своєї праці і можуть розказати про свій проект, продемонструвати його продукцію задоволені можливістю встановити партнерські взаємовідносини з іншими молодіжними ЗМІ. **Таким чином, молоді учасники поділяють та розуміють задачі конференції та беруть у ній активну участь.**

Участь породжує мотивацію, котра призводить до зростання компетенції, що в свою чергу породжує мотивацію до участі у майбутніх проектах.

5. Консультування та інформування

Діти та молодь можуть бути для дорослих/керівників дуже цінними консультантами. Ніхто так добре не пояснить, в чому дефект взуття як той, кому це взуття розтерло ноги. На цій

сходивці ідея, мета та задачі – все розробляється та впроваджується дорослими/керівниками, але молодь бере участь в цьому процесі, оскільки з нею консультуються на етапі розробки та до їх думки ставляться серйозно. Відповідно до їх оцінки та рекомендацій кінцевий результат коригується. Тим не менш прийняття остаточного рішення залишається за дорослими.

Це значною мірою відрізняється, наприклад, від звичного використання молоді у маркетингових дослідженнях, коли молоді люди лише беруть участь в обговоренні продукту, але результати опитування дорослі/керівники їм не повідомляють.

ПРИКЛАД

При розробці концепції нової молодіжної телевізійної передачі її автори звернулися до громадської організації з проханням допомогти провести зустрічі з молодими представниками різних соціальних груп. Спочатку передача планувалась як розважальна з широкими рекламними блоками, присвяченими продукції, яка розрахована на молодого користувача. Для цієї роботи було підібрано 5 груп, які представляли школярів, студентів, працюючу молодь, спортсменів та молодих музикантів.

На першому етапі вони обговорили концепцію передачі та розробили свої пропозиції по змісту. На другому – переглянули відредаговану розробниками концепцію та першу версію передачі. Були зроблені пропозиції по стилю ведучих та декораціям знімального майданчику. Були зроблені зауваження по тривалості сюжетів змістовної та рекламної частини. І лише на третьому етапі обговорення розробниками було прийнято рішення про фінальну концепцію передачі та цільової аудиторії.

В результаті з'явилася молодіжна передача, розрахована на 12-15-річних підлітків, в якій велика увага надавалася питанням освіти та здоров'я. Пізнавальні вікторини з подарунками спонсорів програми зробили не потрібними широкі рекламні блоки.

Консультації з молодими людьми призвели до якісного покращення кінцевого продукту. Участь молоді була ефективною та значною, а передача стала цікавішою та кориснішою для молоді.

6. Рішення, приймаються за ініціативою дорослих разом з дітьми

Шоста сходинка драбини – хоча проект ініціюється дорослими, рішення приймаються спільно з дітьми та молоддю.

ПРИКЛАД

Проект створення мобільного консультативного центру ініціюється дорослими – працівниками соціальної служби чи громадської організації. Обговорення та прийняття рішення про мету, задачі, напрямки діяльності та програму роботи центру відбувається спільно з молоддю та дорослими/ керівниками. **Ця причетність до створення проекту сприяє появі у молодих людей почуття відповідальності за його результати та бути активними його учасниками.**

7. Сьома сходинка «драбини участі» - рішення, які приймаються за ініціативи дітей під керівництвом дорослих.

Нажаль, знайти приклади ініційованих дітьми та молоддю соціальних проєктів досить складно. Основною причиною цього є відсутність підтримки власних ініціатив молодих людей дорослими/керівниками. Навіть у тих випадках, коли дорослі (керівники) дозволяють дітям розмалювати фарбами стіну, їм важко утриматися від керівництва.

ПРИКЛАД

В літньому таборі виникла ініціатива підлітків про проведення спортивних змагань з плавання, яку не підтримало керівництво табору у зв'язку з високими вимогами до техніки безпеки. Тоді ініціативна група підлітків розробила власний план дій і провела дослідження серед педагогів та старших інструкторів, які могли б відповідати за техніку безпеки. Таким чином, вони залучили на свій бік дорослих, і в результаті з'явилося декілька спільних варіантів пропозицій про те, як можна організувати змагання та забезпечити техніку безпеки на воді, а також графік змагань та група добровольців, готових відповідати за змагання, підготовку місця, призів, тощо. Проект було представлено керівництву табору та затверджений ним.

Розробка проєкту в цьому випадку була ініційована молоддю, вони взяли активну участь в процесі прийняття рішення, але під чітким керівництвом дорослих.

Шляхом справжньої участі в проєктах, які передбачають вирішення справжніх проблем, діти та молодь розвивають навички критичного сприйняття та порівняння точок зору, що є таким важливим для розвитку самовизначення молоді.

8. Рішення, що приймаються за ініціативи дітей разом з дорослими.

ПРИКЛАД

Підлітки однієї з шкіл створили відео матеріал про те, як проводять вільний час їх ровесники після занять. Виявилось, що в радіусі школи не існує доступних місць для проведення дозвілля, а багатьом навіть немає де зустрітись з друзями. До матеріалу додавалась петиція з вимогою виділити приміщення на території школи для центра, де б підлітки могли самостійно організовувати власний позаурочний час, що в подальшому і було зроблено.

Таким чином, молоді люди самостійно планують, реалізують, оцінюють проект та несуть повну відповідальність за його результати.

Дітям та молоді необхідно якомога більше брати участь у спільній діяльності нарівні з дорослими. Почуття відповідальності за свої рішення, за власне життя, життя близьких та оточуючих напряму пов'язано з отриманням досвіду участі та розвитком компетенції.

6. Форми участі молоді у процесі прийняття рішень

Ключові позиції розділу:

Форми участі молоді на рівні територіальної громади:

- місцевий референдум;
- вибори депутатів міської ради та міського голови, депутатів обласної ради;
- загальні збори громадян за місцем проживання;
- колективні та індивідуальні звернення (петиції) жителів міста до органів і посадових осіб місцевого самоврядування;
- громадські слухання;
- місцеві ініціативи;
- участь у роботі органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення та робота на виборних посадах місцевого самоврядування;
- інші, не заборонені законом, форми.

Форми участі молоді на рівні навчального закладу

Участь у діяльності організацій громадянського суспільства

Молодіжні соціальні проекти

Клуби за інтересами

У загальному визначенні **форми участі громадян** – є сукупність засобів та технологій реалізації компетенції (прав та можливостей) громадян.

Участь молоді у процесах прийняття рішень здійснюється у формах визначених законодавством, нормативно-правовими актами місцевої влади, а також відповідно до практики, що склалася, у межах компетенції конкретної територіальної громади.

1. Форми участі молоді на рівні територіальної громади

У Законі України “*Про місцеве самоврядування в Україні*” [9] передбачені форми залучення громадян у вирішенні місцевих проблем. Такими формами відповідно до закону є: місцевий референдум, загальні збори за місцем проживання, місцеві ініціативи, громадські слухання та органи самоорганізації населення.

Всі ці форми участі об'єднано однією спільною нормою ЗУ “Про місцеве самоврядування в Україні” про те, що порядок реалізації права на збори, місцеві ініціативи та громадські слухання регулюються місцевим нормативним актом – статутом територіальної громади (або спеціальним Положенням, ухваленим радою у разі, коли статуту немає).

Так, *Статут територіальної громади міста Херсона* затверджено рішенням міської ради від 05 вересня 2003 р. №357. Участь громадян у здійсненні місцевого самоврядування у громаді міста Херсона може здійснюватись у таких формах:

- місцевий референдум;
- вибори депутатів міської ради та міського голови, депутатів обласної ради;
- загальні збори громадян за місцем проживання;
- колективні та індивідуальні звернення (петиції) жителів міста до органів і посадових осіб місцевого самоврядування;
- громадські слухання;
- місцеві ініціативи;
- участь у роботі органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення та робота на виборних посадах місцевого самоврядування;
- інші, не заборонені законом, форми [28, с.24].

У кожній з цих форм молодь може брати участь спільно з дорослими (керівниками) для вирішення проблем громади, або ж сама ініціювати такі заходи для розв'язання специфічних проблем молодих людей. Наприклад, група ініціативних молодих людей може взяти участь в підготовці громадських слухань щодо формування тарифів на житлово-комунальні послуги. Або ж, користуючись статутом, міста ініціювати та організувати громадські слухання щодо становища молоді міста Херсона.

Розглянемо кожну форму більш докладно.

Місцевий референдум – це прийняття рішення з питань, віднесених Конституцією і законами України до відання

місцевого самоврядування, шляхом прямого волевиявлення жителів міста, які мають право голосу (ст.48 статуту міста).

Предметом місцевого референдуму може бути:

- прийняття, зміна або скасування рішень з питань, віднесених законодавством України до відання місцевого самоврядування відповідних адміністративно-територіальних одиниць;
- прийняття рішень, які визначають зміст постанов місцевих рад та їх виконавчих і розпорядчих органів;

На місцеві референдуми можуть виноситися також питання дострокового припинення повноважень відповідної ради та її голови.

Виключно місцевими референдумами вирішуються питання:

- затвердження укладеного міською радою громади договору про об'єднання громади з іншими громадами в одну громаду;
- надання згоди на зміну назви міста;
- прийняття рішення про надання згоди на розміщення на території міста об'єктів, шкідливий екологічний вплив яких перевищує встановлені нормативи.

На місцеві референдуми не виносяться питання віднесенні законом до відання органів державної влади, затвердження міського бюджету, встановлення (скасування) місцевих податків та зборів, а також питання, віднесені до виключної компетенції міської ради, її виконавчого органу або міського голови.

Місцеві референдуми призначаються відповідними місцевими радами, або на вимогу, підписану однією десятою частиною громадян України, які постійно проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці і мають право брати участь у референдумі.

Рішення, прийняті референдумом, є обов'язковими для виконання і не потребують додаткового затвердження органами місцевого самоврядування, державної влади чи її посадовими особами.

Нажаль, ми не можемо навести жодного прикладу проведення в громаді міста Херсона місцевого референдуму та участі молоді в цьому процесі. Але такі приклади є в Україні та Європі. Перший у сучасному розумінні референдум вперше відбувся у Швейцарії, у Берні в XV ст. З того часу Швейцарія стала однією із країн, де референдуми проводяться з дуже широкого кола питань.

Референдум передбачений конституціями багатьох країн. У другій половині XX ст. цей інститут неодноразово використовувався у Франції, Італії й інших державах Європи, не говорячи вже про Швейцарію, де референдум здавна займає особливе місце в політичному житті федерації (понад 250 референдумів з дати її утворення). Значимість референдуму підкреслили процеси політичних перетворень у державах Східної Європи й інтеграційні процеси в Західній Європі (вступ у Європейський Союз і ратифікація Маастрихтських угод у ряді країн повинні були бути підтверджені референдумом). У той же час ряд держав, наприклад Великобританія, ФРН, стримано ставляться до інституту референдуму. У другій половині XX ст. є приклади (ще частіше вони зустрічалися в минулому) використання референдуму для легітимізації авторитарних і диктаторських режимів. Як правило, ці референдуми проводилися в обстановці, що виключала вільне волевиявлення населення. Однак це не знижує значення референдуму як одного з найважливіших інститутів безпосередньої демократії.

Місцеві вибори – це обрання депутатів міської ради, міського голови та депутатів Херсонської обласної ради шляхом голосування жителів міста, які мають право голосу.

Порядок призначення і проведення місцевих виборів та встановлення результатів голосування визначаються **ЗУ «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів»**.

Молодь може брати участь у місцевих виборах в різний спосіб:

1. Бути обраним до сільської, селищної, міської, районної у місті ради;
2. Працювати у передвиборчому штабі партії, блоку;
3. Працювати у дільничній виборчій комісії як член комісії, офіційним представником партії, блоку в територіальній виборчій комісії;
4. Працювати офіційним спостерігачем;
5. Бути довіреною особою кандидата в міські, селищні, сільські голови.

У 2006 році до Херсонської міської ради обрано 76 депутатів і лише 10 з них молоді люди (до 35 років).

Із збільшенням кількості молодих депутатів у місцевій раді посилюється голос молодих людей. З'являється можливість відстоювати інтереси такої категорії населення як молодь на рівні прийняття місцевих нормативно-правових актів.

Загальні збори громадян за місцем проживання

Збори – одна із найтрадиційніших форм участі громадян у справах місцевого самоврядування. Кожна місцева рада має розробити та ухвалити механізми реалізації цього права в конкретній територіальній громаді. Це може бути або окремим розділом чи главою місцевого статуту, або Положенням про збори, затвердженим рішенням ради.

Ідея Зборів полягає у тому, що ця форма місцевої демократії повинна бути доступна для реалізації навіть невеликій групі громадян, які мають виборчі права і проживають у територіальній громаді. Організаційно-правовий механізм підготовки й проведення Зборів, закладений у Статуті, дозволяє ініціаторам Зборів досягати мети навіть якщо цьому протидіють органи і посадові особи місцевого самоврядування.

У Статуті закріплюються норми, що стосуються ініціювання Зборів, їхніх повноважень і порядку проведення, ухвалення рішень Зборами та порядок їх реалізації.

Крім ініціативних груп громадян, ініціювати Збори можуть також депутати й посадові особи місцевого самоврядування, органи самоорганізації населення. Коло цих суб'єктів відносно визначене і може розширятися у межах чинного законодавства.

Збори мають сприяти більш оптимальному розв'язанню питань місцевого значення, з одного боку, та забезпечувати підпорядкування органів і посадових осіб місцевого самоврядування інтересам територіальної громади, з другого боку.

Поміж тим, збори, у яких беруть участь всі чи частина мешканців громади, можуть ухвалювати певні рішення загальнообов'язкового характеру, що відносяться до компетенції

громади і не порушують прав та свобод особи й громадянина, визначених Конституцією України, і якщо місцева рада делегує зборам такі повноваження у Статуті.

У роботі загальних зборів (як це визначено у статуті міста) мають право брати участь громадяни, які досягли 18 років, мають право голосу на виборах міського голови та депутатів міської ради і проживають на відповідній території.

Якщо ви та ваші однодумці вирішили ініціювати та організувати загальні збори громадян з питань, що стосуються молоді, вам необхідно здійснити такі кроки:

1. Уважно прочитати та керуватись у підготовці зборів статутом територіальної громади міста Херсона.

2. Створити ініціативну групу у складі не менше 20 осіб (для проведення зборів багатоповерхових будинків, зборів кварталів, вулиць), не менше 50 громадян (для проведення зборів мікрорайонів та інших внутрішньоміських територіальних утворень), які мають виборчі права і проживають у місті.

3. Створена ініціативна група сповіщає заявою про ініціювання зборів міську раду не пізніше як за 20 робочих днів до запропонованої дати зборів.

Це важливо!

Заява подається на ім'я міського голови і має бути підписана членами ініціативної групи громадян. У заяві зазначається вид зборів (ст.54 статуту), дані про ініціаторів, час, дату, порядок денний і місце проведення зборів, коло запрошених учасників зборів.

4. Зареєструвати заяву у міськвиконкомі.

5. Протягом п'яти робочих днів слід зібрати та подати міському голові підписи мешканців під заявою на підтримку проведення зборів.

6. Не пізніше як за три дні після реєстрації ініціативи зборів громадян, міський голова своїм розпорядженням

офіційно оголошує дату, місце проведення та порядок денний зборів, про що повідомляється у засобах масової інформації.

7. Організація та проведення зборів.

Це важливо!

Загальні збори громадян є правомірними за умови присутності на них не менше половини представників жителів міста від усіх кварталів, житлових комплексів, мікрорайонів міста або інших внутрішньоміських утворень.

Під час проведення загальних зборів обов'язково складається протокол, який підписують голова та секретар зборів.

До протоколу додається список їх учасників із зазначенням місця їх проживання, дати народження та особистим підписом.

Загальні збори громадян з розглянутих питань приймають рішення, які оприлюднюються у засобах масової інформації та враховуються органами місцевого самоврядування в їх діяльності.

У цьому розділі окреслено лише загальну послідовність дій, більш докладно про порядок ініціювання та проведення зборів слід читати у статуті територіальної громади вашого міста.

ПРИКЛАД

Також досить складно навести приклад, коли б збори громадян за місцем проживання були ініційовані та проведені молоддю і по вирішенню молодіжних проблем. Отож, є простір для вашої участі.

Колективні та індивідуальні звернення (петиції) жителів міста до органів і посадових осіб місцевого самоврядування

Вплинути на прийняття важливих рішень громадяни можуть, подавши заяву, скаргу, претензію чи клопотання до відповідних органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади.

Конституційне право громадянам України вносити до органів державної влади, об'єднань громадян відповідно до їх статуту пропозиції стосовно поліпшення їх діяльності,

викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадовців, державних і громадських органів закріплено в **Законі України «Про звернення громадян»** [8].

При застосуванні цієї форми участі громадян слід звернути увагу:

1. Надіслати звернення може будь-який громадянин, незалежно від віку та громадянства.

2. Звернення можуть бути індивідуальні – підписані однією особою та колективні. Колективні звернення, підписані більш як п'ятдесятьма жителями міста, розглядаються органами і посадовими особами місцевого самоврядування, до яких вони надійшли, у невідкладному порядку (ст.96 статуту міста).

3. Слід дотримуватися вимог до звернення. Інакше в органу, куди надійде ваше звернення, буде підстава його повернути без розгляду питання із відповідними роз'ясненнями.

Це важливо!

Стаття 5. Вимоги до звернення (ЗУ «Про звернення громадян»)

...У зверненні має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги.

Звернення може бути усним (викладеним громадянином і записаним посадовою особою на особистому прийомі) чи письмовим, надісланим поштою або переданим громадянином до відповідного органу, установи особисто чи через уповноважену ним особу, якщо ці повноваження оформлені відповідно до чинного законодавства...

Письмове звернення повинно бути підписано заявником (заявниками) із зазначенням дати.

4. Звернення може бути написано українською чи іншою мовою, прийнятною для сторін. «Не та мова» - не є підставою для повернення вашого звернення.

5. Письмове звернення без зазначення місця проживання, не підписане автором (авторами), а також таке, з якого неможливо встановити авторство, визнається анонімним і розгляду не підлягає.

6. Звернення розглядаються і вирішуються у термін не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, - невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання. Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник відповідного органу, підприємства, установи, організації або його заступник встановлюють необхідний термін для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати сорока п'яти днів.

Громадські слухання

Громадські слухання – є формою участі членів територіальної громади міста, жителів районів у місті, селищ, сіл, що належать до юрисдикції міської ради, у прийнятті рішень, віднесених до компетенції місцевого самоврядування (ст.74 статуту міста Херсона).

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст.13) гарантував право територіальної громади на проведення громадських слухань у формі зустрічей громади (виборців) з депутатами місцевої ради та окремими посадовими особами органів місцевого самоврядування. Проте законодавець залишив на розсуд місцевої влади визначення переліку посадових осіб, які зобов'язані брати участь у громадських слуханнях, хто ініціює та проводить цей захід, як приймаються рішення і як вони оформлюються. Відповіді на ці запитання знаходимо у статуті територіальної громади вашого міста.

Так, на прикладі статуту м. Херсона, метою проведення громадських слухань є ознайомлення громадськості міста з

позицією міської влади з актуальних проблем міста та отримання від мешканців міста пропозицій з цих питань у формі безпосереднього спілкування.

Громадські слухання проводяться відповідно до заявленої ініціативи, але не рідше одного разу на рік. Суб'єктом ініціативи проведення слухань можуть виступати члени територіальної громади міста.

Отож, якщо ви та ваші однодумці вирішили виступити з ініціативою проведення громадських слухань, вам необхідно здійснити такі кроки:

1. Визначити питання, які потребують розгляду, дату проведення слухань та осіб, яких ви уповноважите представляти ініціативну групу.

2. Зареєструвати у міській раді ініціативу членів територіальної громади шляхом подачі колективної заяви, підписаної не менше 300 членами територіальної громади міста, що мають право голосу на місцевих виборах.

Це важливо!

Зважайте, що керівництво та координація процесом підготовки громадських слухань покладається на суб'єкта ініціативи. В нашому випадку – членів територіальної громади, які ініціювали проведення заходу. Тому реєстрацією ініціативи справа не завершується, а лише розпочинається.

3. Прийняття розпорядження міського голови про проведення міських громадських слухань не пізніше 10 днів з дня реєстрації ініціативи.

4. Створення робочої групи з підготовки громадських слухань. Кількість осіб, які входять до робочої групи не повинна бути меншою 5 і більшою 9.

5. Робоча група на своєму засіданні приймає рішення щодо вибору приміщення для проведення заходу, персонального складу запрошених осіб, затвердження порядку денного слухань, доповідача та співдоповідачів. На робочу групу покладаються також інші організаційні функції.

6. Інформування членів територіальної громади про громадські слухання має розпочатися не пізніше 10 календарних днів до їх проведення.

7. Проведення заходу.

Це важливо!

Громадські слухання включають: доповідь, співдовідь, запитання, виступи (обговорення), прийняття проекту резолюції громадських слухань, внесення поправок до проекту, прийняття резолюції слухань.

На громадських слуханнях обов'язково ведеться протокол, у якому зазначається дата і місце проведення слухань, загальна кількість присутніх, питання, що обговорювались, зміст виступів та внесені пропозиції.

8. Рішення відповідних громадських слухань приймається у формі резолюції. Резолюція громадських слухань є рекомендаційним актом для відповідної ради, який підлягає розгляду на сесії відповідної ради, а також розгляду міським головою.

ПРИКЛАД

Вперше про позашкільну освіту в місті Херсоні говорили на громадських слуханнях 29 Листопад 2007

Ініціатива проведення громадських слухань належала громадськості, яка скористалась своїм правом, визначеним Статутом територіальної громади міста Херсона. Відповідно до норм було зібрано 300 підписів жителів міста на підтримку ініціативи та подано їх разом із заявою до міської ради. Організаційну роботу з підготовки слухань провела МО «Нова генерація»

Т. Ю. Верещака - заступник начальника міського управління освіти, у своїй доповіді відзначила, що одним з досягнень сфери позашкільної освіти є те, що в місті збережена мережа позашкільних закладів на відміну від багатьох інших міст України. В 788 гуртках таких закладів розвивають свої особистісні якості та мають змогу за своїм уподобанням провести цікаво позаурочний час 12673 дитини. У своїй співдовіді Оксана Агарова – виконавчий директор МО «Нова генерація» представила бачення громадськості щодо тих проблем, що існують в вищезгаданій сфері і зазначила пріоритети в сфері позашкільної освіти, на яких необхідно зосередити зусилля міської влади при взаємодії з громадськістю:

- розширення мережі позашкільних закладів не лише за рахунок комунальних ПЗН й гуртків у школах, але й через стимулювання недержавного сектору: клубів, секцій на базі громадських організацій; підприємницької ініціативи; органів самоорганізації населення тощо

- відновлення мережі підліткових клубів за місцем проживання (колишні «кімнати школяра»). Головна мета – наближення, максимальне наближення надання послуг з позашкільної освіти до місця проживання підлітків.

Покращення матеріально-технічної бази позашкільної освіти і не лише за рахунок збільшення бюджетних відрахувань, але й за допомогою професійного, сучасного залучення коштів меценатів, благодійників і т.п. Треба відходити від практики, коли чиновник органу місцевого самоврядування або керівник закладу в буквальному розумінні цього слова «випрошує» листами, дзвінками від банків гроші на чергову поїздку танцювального колективу на фестиваль. Світ давно демонструє більш ефективні механізми: від створення фонду громади до проведення маленьких локальних акцій по збору коштів силами громадських організацій, благодійних фондів, позашкільних закладів чи проектування.

Серед пропозицій громадськості звучали й наступні:

- провести інвентаризацію «кімнат школяра» та повернути їх в систему освіти (передбачити виділення на це окремої строки в міському бюджеті);
- позбавляти ліцензії тих підприємців, в чиїх закладах з ігровими автоматами грають діти;
- кошти за орендну плату залишати на рахунках позашкільних навчальних закладів, як це було до 2000 р., що дасть можливість спрямовувати ці кошти на покращення матеріально-технічної бази закладу.
- ввести щорічну премію мера або міської ради для обдарованих дітей для подальшого їх стимулювання.

Всі ці пропозиції були включені до проекту резолюції громадських слухань, яка була прийнята одностайно по завершенню заходу.

Варто зазначити, що проведені громадські слухання є позитивним сигналом того, що в громаді міста Херсон починається серйозний діалог влади та громади про організацію позашкільної освіти в місті, до якого залучені представники усіх груп інтересів, що в свою чергу забезпечуватиме рівноправний доступ до управління освітою.

Місцеві ініціативи

Порядок внесення місцевих ініціатив регламентує **ст..9 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”**. Ця стаття розвиває положення **ст..140 Конституції України**, яка декларує право територіальної громади здійснювати місцеве самоврядування як через обрані органи, так і безпосередньо. Важливість цієї статті полягає в тому, що вона дає право територіальній громаді ініціювати розгляд у місцевій раді будь-якого питання, що відноситься до її компетенції, яке є важливе для громади, але яке не виноситься на розгляд ради через незнання ситуації чи небажання це зробити міським головою чи депутатами ради.

Місцеві ініціативи реалізуються через ініціативні групи, які створюються з громадян, що постійно проживають на території міста, і складаються у кількості не менше як з 500 громадян, що мають право голосу на виборах депутатів міської ради.

Внесення місцевої ініціативи передбачає таку послідовність дій:

1. Визначити суть проблемного питання, сформулювати його в документ, що висвітлюватиме місцеву ініціативу.

2. Легалізувати ініціативну групу у міській раді шляхом подання написаної в довільній формі заяви про місцеву ініціативу.

Це важливо!

Заява реєструється в обов'язковому порядку секретарем міської ради у Книзі реєстрації місцевих ініціатив міської ради.

До заяви додаються протокол установчих зборів ініціативної групи, список членів групи, документ, що висвітлює предмет місцевої ініціативи.

3. Представник ініціативної групи має взяти участь у попередньому розгляді місцевої ініціативи на засіданнях постійних комісій міської ради.

4. Оформлена належним чином та розглянута на засіданнях постійних комісій місцева ініціатива розглядається на відкритому пленарному засіданні міської ради. У цьому засіданні можуть взяти участь 5 представників ініціативної групи, які мають гарантоване право на виступ.

Статут територіальної громади міста Херсона визначає також участь громадян у роботі органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення та робота на виборних посадах місцевого самоврядування:

1. Члени територіальної громади мають право бути присутніми на відкритих пленарних засіданнях міської ради.

Це важливо!

Необхідно не пізніше як за 5 днів до відкриття сесії подати відповідну заяву на ім'я секретаря міської ради.

2. Члени територіальної громади мають право брати участь у засіданнях постійних, спеціальних комісій міської ради при розгляді питань, пов'язаних з реалізацією їх конституційних прав.

Це важливо!

Необхідно не пізніше як за 3 дні до призначеного засідання подати відповідну заяву на ім'я голови постійної комісії.

Статут територіальної громади м. Херсона визначає також інші, не заборонені законом, форми участі громадян:

1. Громадське обговорення проектів актів міської ради та інших органів місцевого самоврядування.

2. Участь у роботі дорадчих органах – комісіях, фахових комітетах, громадських радах, тощо.

ПРИКЛАД

За останні п'ять років в Україні поширився розвиток молодіжних структур як на рівні регіонів – молодіжних парламентів, молодіжних адміністрацій областей, районів, так і на рівні міст, селищ – молодіжних рад, молодіжних муніципалітетів.

Наприклад, у м. Комсомольську діє Молодіжний депутатський клуб (МДК) – дорадчий орган при міському голові з питань реалізації молодіжної політики, який створено у 2003 році.

Молодіжний депутатський клуб:

- представляє інтереси дітей, підлітків та молоді м. Комсомольська на сесіях міської ради, засіданнях виконкому, громадських слуханнях чи інших зборах громадян в місті та за його межами;
- заслуховує на своїх засіданнях найбільш актуальні питання молодіжної політики в місті;
- активно впроваджує молодіжні проекти та доводить до відома громади результати молодіжної політики через ЗМІ;
- надає всебічну допомогу у створенні молодіжних громадських організацій, клубів, тощо.

До складу МДК входить 11 юнаків та дівчат. За цей час МДК виступив ініціатором реалізації багатьох соціальних акцій та проектів, є одним з співорганізаторів «Міжнародних молодіжних муніципальних слухань», що проводяться у м. Комсомольську з 2005 року.

3. Участь у проведенні громадських експертиз проектів рішень міської ради з питань, що визначають основні напрямки соціально-економічного та культурного розвитку міста.

4. Крім наведених вище форм участі громадян, слід згадати таку форму впливу на владу як різноманітні акції – ненасильницькі, колективні, публічні дії, спрямовані на зміну або запобігання можливій зміні ситуації шляхом драматизації й привернення уваги до цієї ситуації.

Метою акцій є вплив на громадську думку, на процес прийняття рішення або на саме рішення.

Залежно від мети можна вдаватися до таких форм громадянських акцій: демонстрації, пікети, «вахти», відмова від співпраці, бойкоти, демонстративне залишення засідання, публічні театралізовані виступи, символічне запалення вогнів або свічок, написання та передавання колективних листів. Спільним для всіх цих форм є ненасильницький характер. Це можуть бути акції протесту, на захист або підтримку, з метою запобігання прийняття рішення. Акції можуть бути різними за масштабами – від «вахти» на захист дитячого майданчика до загального страйку шахтарів чи вчителів країни.

ПРИКЛАД

5 лютого 2007 року видано наказ Міністерства освіти й науки №84 «Про затвердження умов прийому до вищих навчальних закладів України». Згідно з положеннями наказу №84 студент, що вчиться у ВНЗ, де навчальний процес триває 5 або більше років, по завершенні 4 курсу автоматично відраховується з ВНЗ з дипломом бакалавра, а для продовження навчання на «спеціаліста» або «магістра» змушений здавати нові вступні іспити на 5 курс.

Не погоджуючись із нововведенням, 14 березня тисячі студентів Львова вийшли на мітинг-протест, де сформували свої вимоги. Львівська облрада й Львівська міськрада, прийняли листи-звернення до Президента України, Прем'єр-міністра України й Голови Верховної Ради України із клопотанням задовольнити вимоги студентів і визнати недійсними окремі норми наказу МОН № 84. У столиці також пройшли масові протести студентів, підтримані молодіжними організаціями, зокрема ВМО «Молодь - надія України», ГК «Громадський опір України», «Студентським братством Львівщини», ОСМ «Зарево» й ін.

В результаті проведених акцій протесту Міністерство освіти й науки під тиском студентської й молодіжної громадськості пішло на часткові поступки й дозволило студентам четвертих курсів вузів вступати на п'ятий курс на передбачених контрактами умовах. Але більшість вузів в даний час керується положеннями наказу №84 «Про затвердження умов прийому до вищих навчальних закладів України».

Усі ці методи є шляхами реалізації конституційних прав людини: свободи думки, слова, друку, права на інформацію, права на мітинги, демонстрації, асоціації та об'єднання.

Декілька порад щодо всіх форм участі молоді на рівні територіальної громади:

1. Перш ніж приймати рішення щодо ініціювання якогось заходу проаналізуйте існуючу проблемну ситуацію, визначте зацікавлені сторони (які допомагатимуть і які протидіятимуть вам). Чітко визначте мету цієї діяльності та результати, яких ви хочете досягти. Ретельний попередній аналіз допоможе вам зекономити часові, матеріальні, людські та інші ресурси.
2. Оберіть форму участі, відповідно до тієї мети, яку ви ставили та того результату, який ви хочете отримати.
3. Рівень вирішення проблеми має відповідати рівню обраної форми участі. Тобто, слід чітко усвідомлювати, що питання підвищення стипендії студентам неможливо вирішити через проведення загальних зборів чи громадських слухань.
4. Необхідно дуже чітко (навіть педантично) дотримуватись Закону України «Про місцеве самоврядування» та Статуту територіальної громади міста. Будь-які відхилення від прописаної процедури дадуть привід посадовцям не врахувати думку молодих громадян (особливо якщо питання стосується багатьох зацікавлених груп чи має конфліктний характер).
5. Вашою доброю звичкою має стати моніторинг місцевої преси та місцевих нормативних актів, розпорядчих документів. Знання цього допоможе вам володіти ситуацією та вчасно реагувати на незаплановані відхилення від плану дій. А також відстежувати зміни, що відбуваються в громаді внаслідок вашої діяльності.

2. Форми участі молоді на рівні навчального закладу

Учнівське самоврядування [25]

Учнівське самоврядування – добровільна організація учнів навчального закладу, яка забезпечує право і надає можливість в межах Статуту здійснювати регулювання і

управління справами, які належать до їхньої компетенції та в інтересах учнів навчального закладу.

Учнівське самоврядування здійснює свою діяльність у співробітництві з адміністрацією та колективом вчителів, соціально-психологічною службою, а також з батьківським комітетом.

Учнівське самоврядування, колектив школи та батьківський комітет складають разом так званий “трикутник”. Всі сторони цього трикутника, – вчителі, батьки, учні, – зацікавлені в тому, щоб діти успішно закінчили навчальний заклад.

Не плутайте учнівське самоврядування з самоврядуванням шкільним. Шкільне самоврядування включає педагогічну раду (раду вчителів), раду батьківську та власне учнівське самоврядування.

Школа – маленька держава-республіка. Її громадяни – учні, батьки, вчителі, а отже, за визначенням, вони є рівними в своїх правах.

Щоб забезпечити реалізацію своїх прав, учні в навчальному закладі можуть створити свою організацію, яку називають “учнівське самоврядування”. Саме ця організація має допомогти вам у організації шкільного життя. Але організувати цікаве та ефективне шкільне життя можна тільки за умови налагодження взаємодії між всіма трьома сторонами “трикутника”: учнівським самоврядуванням, вчителями, батьками.

Майже в кожній школі України ми маємо приклад роботи учнівського самоврядування, воно може виражатися в різних формах – учнівський сенат

(http://osvita.ua/school/out_edu/1878), учнівський парламент (<http://www.pml.dp.ua/government.htm>), учнівська рада тощо. Але загалом цілі та завдання однакові, шкільний колектив лише їх вказує з урахування потреб та можливостей:

– гуманізація і демократизація: виховний вплив підпорядковується завданням формування громадянина України, а цей аспект включає високий рівень інтелекту та

культури, розвиток творчих задатків особистості, виховання людяності, доброти та інших моральних чеснот;
– зв'язок виховання з реальним життям : робота органів самоврядування повинна передбачати участь у суспільно корисній праці, проведення організаторських акцій на здійснення загальноліцейних традиційних заходів тощо;
– виховання особистості у колективі в ході спільної діяльності : майбутній громадянин повинен бачити себе у соціумі, уміти реально оцінити себе, жити у колективі, навчити створювати його атмосферу, враховуючи думки меншості, шукати шляхи до консенсусу.

ПРИКЛАД

Гімназія, м. Київ

Учнями було започатковано святкування Дня самоврядування (7 грудня) шляхом взяття на себе усіх обов'язків вчителів та адміністрації школи в цей день. Такий обмін ролями значно підвищив авторитет учнівського парламенту перед адміністрацією школи. Учні не лише впоралися з усіма обов'язками, чим довели свою самостійність та самодостатність, а й вміло використали цей день для демонстрації відсутності певних умов для ефективної роботи учнівського самоврядування. Обов'язки Учнівської Ради виконували вчителі, які не могли провести заплановане засідання, адже окремого приміщення Рада не мала, а всі аудиторії були зайняті. То ж після свята адміністрація школи переглянула своє формальне ставлення до учнівського самоврядування та надала Раді в експлуатацію окреме приміщення.

Студентське самоврядування [26]

Студентське самоврядування — це форма управління, за якої студенти на рівні академічної групи, факультету, гуртожитку, курсу, спеціальності, студентського містечка, іншого структурного підрозділу ВНЗ мають право самостійно вирішувати питання внутрішнього управління. Головна мета діяльності органів студентського самоврядування полягає передусім у створенні умов самореалізації молодих людей в інтересах особистості, суспільства і держави.

Вищим органом студентського самоврядування є загальні збори (конференція). Виконавчий орган студентського самоврядування може мати різноманітні форми: студентська спілка, сенат, парламент, старостат, студентська навчальна (наукова) частина, студентський деканат, рада тощо.

Не зважаючи на те, що студентські об'єднання можуть бути різними за формами, але завдання їх однакові.

Згідно із *ст. 38 Закону України «Про вищу освіту»* основними завданнями органів студентського самоврядування є:

- забезпечення і захист прав та інтересів студентів, зокрема, стосовно організації навчального процесу;
- забезпечення виконання студентами своїх обов'язків;
- сприяння навчальній, науковій та творчій діяльності студентів;
- сприяння створенню відповідних умов для проживання та відпочинку студентів;
- сприяння діяльності студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами;
- організація співробітництва зі студентами інших вищих навчальних закладів і молодіжними організаціями;
- сприяння працевлаштуванню випускників;
- участь у вирішенні питань міжнародного обміну студентами.

Органи студентського самоврядування в університетах Європи є не просто представницькими, вони активно захищають студентські інтереси всюди, де про них йдеться. Вони виступають у ролі своєрідних посередників між адміністрацією університету і студентською громадою, забезпечуючи їх ефективне спілкування.

Студентському самоврядуванню за часів незалежної України виповнилося вже понад 15 років. Але ситуація з діяльністю органів студентського самоврядування в українських вищих навчальних закладах не виглядає такою оптимістичною як на Заході. У переважній більшості ВНЗ України студентське самоврядування створюють упродовж 5-7 років, однак функціонує воно дещо «по-радянськи». Можливість створення студентських самоврядних органів передбачена низкою *нормативно-правових актів України – Положенням про державний вищий заклад освіти (від 5 вересня 1996 р.), Типовим положенням про органи студентського самоврядування (від 3 квітня 2001 р.), Законом України «Про вищу освіту» (від 17 лютого 2002 р.)*. У абсолютній більшості українських вищих навчальних закладів ці органи вже

функціонують, проте самі студенти не завжди мають уявлення про їхні цілі та завдання.

На відміну від органів студентського самоврядування в університетах Західної Європи студентські організації України у більшості не функціонують, а існують лише номінально, повністю підпорядковуючись адміністрації закладу. А їхня роль у лобюванні студентських інтересів залишається мінімальною.

Є низка проблем, з якими органи студентського самоврядування стикаються. Перш за все, існує проблема неналежного законодавчого оформлення та, відповідно, необхідність удосконалення нормативно-правової бази. Згідно з існуючим законодавством права участі студентського самоврядування в розв'язанні питань, що стосуються вищої освіти, є лише декларативними, а порівняно з аналогічними правами професійних спілок — дуже обмеженими. Така юридична незахищеність студентських самоврядних органів лише посилює ефект, викликаний небажанням адміністрації ВНЗ делегувати органам студентського самоврядування свої функції та ділитися з ними певними інструментами впливу.

Крім відсутності юридичного інструментарію є ще одна, не менш важлива для незалежності органів проблема — відсутність достатніх фінансових можливостей для реалізації завдань та виконання власних функцій. Таким чином, на відміну від іноземних «колег» (австрійський приклад: 13,5 євро – внесок студента на розвиток студентського самоврядування; польський досвід: обов'язковість фінансового та матеріального забезпечення функціонування органів студентського самоврядування з університетського бюджету закріплено законом) українські органи студентського самоврядування найчастіше стають фінансово залежними або ж від адміністрації ВНЗ, або ж від місцевої влади.

Болюча проблема для більшості вищих навчальних закладів – це відсутність власного приміщення, де б могли розміститися виконавчі органи студкомів. За відсутності таких приміщень дуже важко вести поточну роботу серед студентів та ще й координувати її.

Характерним явищем є й те, що студентське самоврядування дуже часто не користується авторитетом серед студентів, а відсоток студентів, які нічого ніколи не знають про діяльність, а власне, й про існування такої організації, в деяких вищих навчальних закладах сягає 40-60%.

Імовірно за все, причину такого стану справ треба шукати не в загальному песимізмі, соціальній апатії та зневірі студентства, а в недостатній поінформованості як щодо діяльності органів студентського самоврядування, так і щодо своїх прав та можливостей у стосунках з адміністрацією. Пасивність студентства породжена «інформаційною порожнею» щодо органів студентського самоврядування. Перспективним тут є пропагування самої ідеї студентського самоврядування, можливо, створення сайтів, випуск різноманітних інформаційних матеріалів, які б роз'яснювали студентам завдання та можливості органів студентського самоврядування.

ПРИКЛАД

Студентське самоврядування у Великій Британії

Студентські організації у Великій Британії функціонують у формах студентської спілки, студентського уряду або студентської ради.

Студентські Ради виражають студентські думки щодо університету, відповідають за надання різноманітних послуг студентам. Зазначені ради керують деякими комерційними установами, що знаходяться на території університету (магазини, нічні клуби, друкують студентські газети, надають консультації щодо успішного навчання в університеті; керують спортивними клубами тощо). Голова студентської ради обирається членами студентської ради і отримує заробітну плату.

Студентські спілки дуже часто відіграють роль навчальних центрів, проводять різноманітні кампанії, дебати тощо. Студентські засоби масової інформації намагаються залучити ширше коло респондентів до обговорення цих подій.

Доречно наголосити, що всі Студентські ради вищих навчальних закладів мають потужне фінансування. Вони отримують матеріальну підтримку від університетів, державних установ, спонсорів, а також мають прибутки від комерційної діяльності.

Одна з найбільших студентських організацій у Великій Британії є Національна Спілка Студентів Об'єднаного Королівства, яка представляє інтереси більше ніж 5 мільйонів студентів. Ця спілка щорічно проводить навчання близько 300 студентських керівників.

Студентські керівники контролюють стан справ у студентських спілках, а також визначають їх політику. Кожний студент має змогу брати участь у процесі прийняття рішення щодо перспективних планів роботи спілок на загальних зборах.

Крім вищезазначених організацій студентського самоврядування у Великій Британії функціонують Студентська спілка Кембріджського університету, Спілка студентів Бермінгему, Студентська спілка Лондонського Королівського коледжу та ін. То ж є з кого брати приклад і до чого прагнути.

Студентські профспілки [29]

Студентська профспілка – це добровільна громадська організація, яка об'єднує студентів для захисту трудових і соціально-економічних інтересів своїх членів. Для досягнення цих цілей студентські профспілки можуть вдаватись до всіх законних засобів захисту студентських прав: мітингів, пікетувань, демонстрацій, страйків [ст. 1 КЗПП]. Діяльність регулюється ***Законами України «Про професійні спілки, права і гарантії їх діяльності» [8], «Про професійних творчих працівників та творчі спілки».***

Профспілки мають гарантії, закріплені законом, які потенційно дозволяють їм ефективно захищати права студентів. Закон «Про професійні спілки, права і гарантії їх діяльності» забороняє будь-яке втручання в їх діяльність, яке здатне обмежити права профспілок або перешкодити їх діяльності.

Жодна інша громадська організація не має таких законодавчо закріплених можливостей впливати на адміністрації ВНЗ і захищати права студентів. Студентська профспілка має право:

- вносити до адміністрації ВНЗ або до вищих інстанцій пропозиції, які стосуються покращення організації навчально-виховного процесу і виробничої практики, раціонального використання бюджету ВНЗ, покращення умов побуту і відпочинку студентів, медичного обслуговування тощо;
- ставити перед адміністрацією ВНЗ та вищими органами питання про притягнення до відповідальності керівних працівників ВНЗ за неповажне ставлення до потреб студентів;
- забезпечувати активну участь представників профспілки у виборах ректора, деканів факультетів, вчених рад ВНЗ, атестаційних, тарифікаційних і приймальних комісій та комісій з розподілу молодих фахівців;

- призупиняти рішення адміністрації ВНЗ, які стосуються студентів, якщо вони прийняті з порушенням діючого законодавства;
- контролювати виконання адміністрацією ВНЗ встановлених норм завантаження студентів всіма видами навчальних занять, кількості екзаменів і заліків, які виносяться на екзаменаційні сесії, проведення навчальних занять за стабільним розкладом;
- здійснювати громадський контроль за виконанням плану ремонту гуртожитків, об'єктів культурно-побутового обслуговування.

Є ряд питань, які адміністрація ВНЗ має узгоджувати з студентською профспілкою, зокрема узгодження навчальних планів та розклад занять, правила внутрішнього розпорядку ВНЗ, відрахування студентів з ВНЗ тощо.

Отже, законодавцем надано дуже широкі права студентським профспілкам та можливості для захисту прав студентів. Питання в іншому: чи почуваються студенти захищеними? Чи відчують захисну роль студентської профспілки, коли їх права порушуються?

Думка експерта

Безперечно, не можна оминати увагою ще одного успадкування радянської доби, яке породжує спільні проблеми для всіх органів студентського самоврядування. Мається на увазі дуалізм самоврядних органів і студентських профспілок. Ситуацію «профспілки-студентське самоврядування» можна охарактеризувати приблизно так: конкуренція, збіг функцій та повноважень, однак за всього того профспілка має безліч законодавчо закріплених прав, повноважень та гарантій, які й не снилися органам студентського самоврядування. З такими унікальними гарантіями, закріпленими законом, профспілка має такі грандіозні можливості впливати на адміністрацію, захищаючи студентські права, яких не має жодна інша громадська організація. Фактично єдиною «перевагою» органів студентського самоврядування порівняно з профспілками є їхня потенційно більша «масовість», адже членство в профспілці

вимагає сплати коштів, тоді як право студентського самоврядування набувається водночас із вступом до ВНЗ.

Шляхи усунення такого протистояння та ліквідації проблемного співіснування цих двох структур можуть бути різними: від ліквідування самої структури студентської профспілки (що, власне, і сталося в Польщі) до закріплення на законодавчому рівні однакових гарантій для обох структур, за чого профспілки належить перевести в ранг альтернативних органам студентського самоврядування студентських організацій (що в перспективі має створити здорову конкуренцію, а відтак, вірогідно, забезпечити більш ефективне відстоювання прав студентства). На сьогодні ж дивним чином профспілки спонукають сприяти створенню та діяльності органів студентського самоврядування. Але, по-перше, профспілки як такі не зацікавлені сприяти конкурентам у праві відстоювати інтереси студентства, по-друге, якщо профспілка навіть і «допомагає», заохочуючи ініціативу щодо започаткування студентського самоврядування, то все ж завдання № 1 для неї - зберегти свою роль офіційного представника студентської громади, гальмувати створення ефективної структури студентського самоврядування або ж створити врешті-решт доконечно залежні від неї органи студентського самоврядування...

...Звісно, для забезпечення необхідної нормативної бази необхідно зафіксувати розмежування сфери повноважень органів студентського самоврядування і профспілки; проводити методичні інформаційні кампанії з пропаганди ідеї студентського самоврядування, створити раціональну (ефективну) модель органів студентського самоврядування. Лише комплексний і системний підхід до спільних проблем функціонування студентського самоврядування зможе сприяти об'єднанню студентів у громаду, здатну ефективно управляти своїм життям, захищати свої права й інтереси, брати участь у процесі прийняття рішень.

Те, наскільки швидко органи студентського «самоврядування» перетворяться на органи самоврядування,

залежить як від співучасті студентів та демократичної налаштованості адміністрації ВНЗ, так і від депутатів ВРУ, які можуть якісно змінити законодавчий статус органів студентського самоврядування. Бо при розгляді питання студентського самоврядування не треба забувати, що саме демократичні принципи обрання до цих органів, їх ефективне функціонування, забезпечення їхніх гарантій є невід'ємною умовою зближення з Болонським процесом.

(За матеріалами статті Уляни Ванькович,
Джерело: Студентське самоврядування в Україні, -
К.: "Молодіжна Альтернатива", 2004, - 60 с.)

3. Участь у діяльності організацій громадянського суспільства

Дієвим інструментом впливу молодих громадян на розвиток своєї громади є їх участь у діяльності інститутів громадянського суспільства, одним із яких є організації громадянського суспільства.

Це різного роду організації, що утворюються громадянами без мети завоювання, утримання та розпорядження державною владою. Тобто мова йде про соціальні спільноти, самоорганізовані групи, асоціації громадян, які мають такі чотири ознаки: 1) планують та реалізують колективні ініціативи щодо захисту чи досягненню своїх інтересів; 2) є незалежні від органів державної влади; 3) не прагнуть підмінити державні структури, захопити державну владу; 4) погоджуються діяти у межах встановлених політико-правових норм. Такі структури утворюють внутрішню динамічну систему громадянського суспільства, або так званий “третій сектор” нашого суспільства.

На сьогодні в науковій та професійній літературі можемо зустріти вживання терміну «організації громадянського суспільства». Проте так і не склалося єдиного терміну для таких організацій. Вживаються різні узагальнюючі терміни відносно таких організацій: “неурядові організації” (НУО), “неприбуткові

організації” (НПО), “громадські організації” (ГО), «організації третього сектору».

Виходячи з визначення громадянського суспільства, яке подано в попередніх розділах, виділяють наступні категорії ОГС: релігійні організації; професійні/бізнес організації; фонди, що надають гранти; організації, що сприяють розвитку ОГС; ОГС, які працюють в галузі освіти, проводять тренінги та дослідження; екологічні ОГС; правозахисні ОГС; жіночі асоціації; студентські/молодіжні асоціації; ОГС, що працюють в сфері охорони здоров'я, спортивні клуби, соціальні ОГС; етнічні/традиційні/етнічно-культурні місцеві ОГС; культурно-мистецькі ОГС; організації, засновані громадою, чи неформальні організації; ОГС економічного розвитку та інші. В ці організації люди об'єднуються на добровільних засадах і можуть спільно вирішувати суспільні завдання та захищати власні інтереси [1, с.3-4].

Участь в діяльності таких організацій дозволяє молодій людині бути причетною до вирішення різних проблем як на місцевому, регіональному, так і національному та міжнародному рівнях.

Що стосується кількісного зростання неурядових організацій, то позитивна динаміка цього процесу спостерігається за показниками реєстрації громадських об'єднань. За даними Державного комітету статистики, станом на 1 січня 2009 р. в Україні зареєстровано: [14].

Об'єднання громадян	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Громадські організації та їх осередки	46682	50706	54862	59321
Профспілки та їх місцеві об'єднання	15639	17360	20405	22678
Благодійні організації	9590	10319	10988	11660

Проте за співвідношенням питомої ваги громадських організацій до кількості населення Україна все ще значно поступається іншим європейським країнам. Так наприклад, в

Україні на 10 тис. населення існує 11 зареєстрованих громадських організацій, в Угорщині – 46, в Хорватії – 85, а в Естонії – [19].

До того ж, на думку експертів, більшість зареєстрованих в Україні організацій існують лише формально, або функціонують епізодично. За різними оцінками активні і постійно діючі громадські організації становлять лише 8 - 9 відсотків від їх загальної кількості в Україні, або біля п'яти тисяч організацій[27]. Відповідно до існуючих міжнародних критеріїв, до активних відносяться організації, що працюють не менше двох років, мають досвід виконання двох і більше проектів та є відомими в своєму регіоні

Щодо статусу громадських організацій, то дослідники визначають, що близько 95% загальної їх кількості мають статус місцевих, 4% – всеукраїнський та 1% – міжнародний. А близько 8% організацій – вивчають і розв'язують проблеми молоді [23, с.103].

Нескладна арифметика доводить, що таким чином на регіональному та місцевому рівнях у кожній області України діє близько десятка громадських об'єднань, які реально опікуються проблемами молоді й достатньо ефективно залучають молодь до їх розв'язання, зокрема, на місцевому рівні. Очевидно, що така кількість реально діючих громадських об'єднань молоді замала.

Участь молоді в діяльності організацій громадянського суспільства може відбуватися в такий спосіб: через створення організації самотужки або через членство в уже діючій організації.

Якщо ви обираєте перший варіант – створення такої організації, вам доведеться докласти чимало зусиль по її реєстрації. А також чимало попрацювати, щоб зробити організацію дієвою та впливовою в громаді. Створення нової організація – це перш за все велика відповідальність та робота. Натомість ви здобудете неоціненний досвід, діяльність в організації максимально відповідатиме вашим прагненням та уподобанням. А поряд з вами будуть ваші колеги-однодумці.

Якщо ви вирішили приєднатися до вже діючої організації, зверніть увагу та поцікавтесь такими речами:

1. Зареєстрована організація чи ні. Який її статус, основні напрямки роботи?

2. Які проекти, програми, заходи вже реалізовані організацією. І головне, які результати цієї діяльності?

3. Поцікавтесь чи має організація будь-які друковані матеріали (річні звіти, бюлетені, буклети, брошури тощо).

4. Хто є формальним та неформальним лідарами організації?

5. Чи стабільний актив організації. Якщо люди йдуть з організації – це тривожний симптом. Можливо, вони відчують себе некомфортно в цій організації?

6. Як довго організація працює у регіоні, можливо це “організація-метелик” (або «організація-одноденка»).

7. Який імідж організації у громаді? Чи znana ця організація і що саме говорять про неї люди? Чи висвітлюють діяльність організації засоби масової інформації? І як?

8. Відвідайте заходи, на які вас запрошують. Так ви дізнаєтесь над чим працює організація.

ПРИКЛАД

Прикладом участі молоді в діяльності організацій громадянського суспільства може бути вироблення цілей та задач організації, розробка ідей та планування власного проекту по вирішенню соціальної проблеми тощо.

4. Молодіжні соціальні проекти [30, с.11-12]

Безліч проблем навколо нас потребують розв’язання. Інколи влада не може або не хоче вирішувати проблеми громади, або просто не зважає на них. Проте із багатьма справами небайдужі люди можуть впоратися, не очікуючи наказу «згори».

ПРИКЛАД

Каховська гімназія, м. Каховка

Проект «**МОЛОДЬ І МАС – МЕДІА**» (2007 р.) учні мали можливість здобувати та відпрацьовувати навички журналістики, радіожурналістики та веб - дизайну, вміння висловлювати свою громадянську позицію з приводу проблемних питань міста й суспільства загалом; створення позитивного іміджу закладів освіти через розвиток учнівських мас – медіа. Під час реалізації проекту учням вдалося звернути увагу місцевої влади на ті проблеми, які раніше нею ігнорувалися.

Спільні дії громадян із розв'язання проблем їх власного життя називають соціальним проектом.

Здійснення соціального проекту є непростю справою. Процеси прийняття суспільних рішень складні, вони вимагають від членів громад і громадських організацій неабияких зусиль, якщо мають впливати на ці процеси. Насамперед потрібні:

- глибоке знання сутності питання, що є предметом докладання зусиль у тому чи іншому проекті;

- обізнаність із процесами ухвалення рішень і передусім – із законодавчими процедурами та можливостями впливати на рішення влади;

- опанування ефективних технік переконання і презентації своїх аргументів.

Основною метою молодіжного соціального проекту є: допомогти вам навчитися розв'язувати місцеві проблеми, здійснювати громадянські дії, опановувати форми демократичної поведінки та ефективного спілкування.

Під час реалізації будь-яких соціальних проектів ви співпрацюватимете з іншими молодими людьми, але не тільки. На вас очікує співпраця й рівноправне партнерство з викладачами, адміністрацією навчального закладу, представниками органів місцевого самоврядування, тобто з усіма громадянами, які переймаються проблемами місцевого життя.

Знання і досвід, набуті вами під час виконання проекту, сприятимуть вашій участі в місцевому житті й збагаченню досвіду громадянської дії.

9 кроків з реалізації учнівського соціального проекту

Крок 1 Створення команди

Під час виконання проекту вам доведеться розв'язувати суперечливі питання. Для цього потрібно не лише бути готовим до компромісу, а й мати певні домовленості про узгоджену, спільну діяльність. Вам конче знадобиться підтримка друзів,

однодумців, спільників. Тому першим кроком має бути створення команди.

Крок 2. Спілкування під час спільної діяльності

Жодна спільна діяльність неможлива без координації людських дій, узгодження цілей, обміну думками тощо. Отже, необхідною умовою успішної роботи вашої команди буде ефективне спілкування, якого варто навчитися.

Крок 3. Визначення проблеми

Існує безліч сфер життя, які можна вважати занедбаними або такими, що потребують удосконалення. Можливо, є місця, де ви почуваетесь в небезпеці? Будь-які проблеми з наркотиками, напівзруйновані будинки, бездомні люди, голодні діти, небезпечний рух на вулицях? Це привід розпочати роботу.

Крок 4. Вивчення проблеми

Уважно привітіться до вашого навчального закладу або оточуючих, з'ясуйте, що відчують інші люди стосовно проблеми, якою ви плануєте займатися. Зателефонуйте посадовцям для отримання інформації, беріть у них інтерв'ю по телефону або особисто. Пишіть листи, читайте газети. Шукайте інформацію в Інтернеті.

Крок 5. Визначення шляхів розв'язання обраної проблеми

Обміркуйте ймовірні рішення й оберіть найоптимальніше.

Думайте про те, що ви можете зробити для розв'язання обраної проблеми. «Мозковий штурм» допоможе вам взяти участь у пошуку правильних рішень.

Після того як ви склали довгий перелік потенційних рішень, розгляньте кожен з них. Оберіть рішення, яке, на вашу думку, буде найімовірнішим і найрезультативнішим.

Визначте тих людей, організації чи комерційні структури, що виступатимуть проти втілення в життя вашого плану. Завчасне визначення інтересів і прагнень ваших опонентів дасть вам змогу підготуватися до полеміки з ними й усунення перепон на вашому шляху.

Крок 6. Планування діяльності

Ви маєте команду, головну ідею, що рекламується, інформуєте громаду про проблему, яку плануєте розв'язати. Тепер сплануйте кроки, які маєте зробити. Готуйте промови, пишіть листи, звернення до влади, поліпшуйте життя вашої громади чи школи.

Крок 7. Реалізація плану дій командою

Виконайте ваше рішення.

Крок 8. Презентація результатів проекту

Презентація результатів реалізації проекту перед широкою аудиторією є неодмінною. Її можна провести перед студентами вашого навчального закладу, перед громадськістю свого населеного пункту або безпосередньо перед державними та іншими структурами. Успішна презентація результатів проекту може надати поштовх для подальшого розв'язання проблеми.

До матеріалів проекту належатиме все найважливіше, що було зібрано під час вашої діяльності. Цими матеріалами можуть бути:

- вирізки з газет, журналів;
- статті, написані на підставі опитувань місцевих жителів;
- пропозиції громадських організацій;
- витяги з повідомлень державних установ тощо.

Крім того, серед них можуть бути фотографії, графіки, діаграми, рисунки тощо.

Крок 9. Підсумок. Оцінка досвіду

Оцініть досягнуті результати.

Ваш план спрацював? Чи варто вітати вас з успіхом? Чи не відчуваєте ви нічого, крім головного болю? Це час оцінювання вашого проекту і його результатів.

ПРИКЛАД

Ліцей м. Славутич

Учні звернулися до адміністрації міста та громадських організацій із пропозицією створити інформаційний центр-бібліотеку. Дістали підтримку міської адміністрації. Ліцей надав приміщення. Зібрані книги передали бібліотеці сучасних видань з економіки та права. Започатковано систему чергувань для забезпечення користуванням центром учнями й студентами.

ПРИКЛАД

Херсонська спеціалізована школа №52 ім. Т.Г. Шевченка, м. Херсон

Учнями школи реалізовано соціальний благодійний проект «Від щирого серця», в межах якого відбулася акція «Подаруй серце дитині»(вже другий рік), яка мала на меті напередодні новорічних свят привітати мешканців міста, виготовленими власноруч серцями, і зібрати кошти на подарунки онкохворим дітям. В цьому році 50 підготовлених учнів-волонтерів за 1 годину на вулиці І. Куліка зібрали 1490 грн. Проект був відзначений сертифікатом «Україна 3000» та Катериною Ющенко.

5. Клуби за інтересами

Клуби за інтересами не потребують законодавчого регулювання і не є юридичними особами, але відіграють важливу роль у громаді. Адже коли уявити, один чи два любителі фотографування згуртували навколо себе 5 чи 10 підлітків у фотоклуб, то громада має при цьому такі вигоди: підлітки на час занять убезпеченні від дурного впливу вулиці і набувають певні професійні навички. Крім того, відбувається економія бюджетних коштів, як плата викладачам, якби цей клуб був у формі шкільного гуртка. У такі клуби можуть об'єднатися молоді люди як просто для спілкування, організації власного дозвілля, так і для реалізації суспільно-корисних справ.

Найголовніше для діяльності клубу – це зацікавлення, інтерес. Як тільки в колі виникає нудьга, клуб під загрозою існування. Щоб організувати клуб за інтересами необхідне приміщення, де можна збиратися і людина (ініціативна група), яка перейматиметься змістовною частиною діяльності клубу.

ПРИКЛАД

У місті Алчевську з 2001 року діє мережа дитячо-юнацьких клубів (11 закладів). Плани клубів формуються за потребами дітей та підлітків.

Клуб «Прометей».

Працюють 2 гуртки – «М'яка іграшка» та декоративно-прикладної творчості «Соняшник». Клуб відвідують 20-30 осіб кожного дня. Вік дітей та молоді – від 6 до 25 років. У закладі діє відділення соціально-педагогічної реабілітації дітей з обмеженими можливостями. Звітуються через проведення заходу «Свято подвір'я».

У клубі «Ровесник» створена вечірня гімназія для дівчат. Мета – дати дівчатам ті навички, яких не набудеш у школі. Має 8 курсів: психологія, перукарське мистецтво (курс сучасної зачіски та візаж), декоративне мистецтво (бісер, оригамі, малювання, курси масажу), студія моди, акторська майстерність, аеробіка, хореографія, вокал. На початку навчального року клуб об'єднує 45 дітей та підлітків, наприкінці – 180 вихованців.

Скадовська загальноосвітня школа I-III ступенів №3, м Скадовськ

З 2008 року за ініціативою активістів шкільного учнівського самоврядування «Шкільне містечко» та за підтримки молодіжної громадської організації «Нова Генерація» створене та донині активно діє творче об'єднання учнівської молоді «Школа соціальної компетентності: форум-театр у дії». Де шляхом театральної постановки піднімаються різноманітні проблеми, з метою звернення на них уваги як місцевої влади, так і громади та подальшого їх вирішення

Література

1. Вкорінюючи громадянське суспільство в Україні. Результати інноваційного дослідницького проекту за участі представників громадянського суспільства// <http://www.ccc.kiev.ua>
2. Вперше про позашкільну освіту в місті Херсоні говорили на громадських слуханнях//<http://socioprostir.org.ua>
3. Громадянське суспільство і держава в Україні: проблеми взаємодії. Матеріали методологічного семінару. Відп. ред.: В.В.Цветков, І.О. Кресіна., Упорядник Є.В. Прегуда. - К.: Інститут держави і права ім. В.Корецького НАН України, 2004. -
4. Декларація від 15 грудня 1992 року №2859-XII «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» // <http://www.rada.gov.ua>
5. Джин Л. Коэн, Эндрю Арато. Гражданское общество и политическая теория. Пер. с англ. / Общ. ред. И.И. Мюрберг. - М.: Издательство «Весь Мир». 2003. - 784 с.
6. Закон України від 16 червня 1992 року №2460-XII «Про об'єднання громадян» // <http://www.rada.gov.ua>
7. Закон України від 05 лютого 1993 року №2998-XII «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» // <http://www.rada.gov.ua>
8. Закон України від 02 жовтня 1996 року №393/96-ВР «Про звернення громадян» // <http://www.rada.gov.ua>
9. Закон України від 21 травня 1997 року №280/97-ВР «Про місцеве самоврядування»// <http://www.rada.gov.ua>
10. Закон України від 01 грудня 1998 року №281-XIV «Про дитячі та молодіжні організації» // <http://www.rada.gov.ua>
11. Закон України від 15 вересня 1999 року №1045-XIV «Про професійні спілки, права і гарантії їх діяльності» // <http://www.rada.gov.ua>
12. Закон України від 21 червня 2001 року №2558-III «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» // <http://www.rada.gov.ua>
13. Закон України від 18 листопада 2003 року №1281-IV «Про Загальнодержавну програму підтримки молоді на 2004-2008 роки» // <http://www.rada.gov.ua>
14. Кількість суб'єктів ЄДРПОУ за галузями економіки та організаційно-правовими формами господарювання станом на 1 січня 2009 р. // http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2009/edrpoi/edrpoi_u/opfg/ks_za_opf0109.htm
15. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.

16. Колодій Антоніна Історична еволюція громадянського суспільства та уявлень про нього (формування ідеалу) // Ї: незалежний культурологічний часопис. – 2001.- № 21.- С. 6-32

17. Колодій Антоніна Тільки у тоталітарній державі наша хата – скраю// „Високий замок”. – 2003. – 21 січня

18. Купрій В., Право бути почутим: участь молоді в прийнятті рішень на місцевому рівні// Аспекти самоврядування. – 2005. - №4(30)

19. Лациба М.В. Чому нам потрібен новий закон „Про громадські організації” / М.В. Лациба, О.Ю. Вінніков, М.М. Слюсаревський; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. – К., 2008. – С. 6.

20. Молодь обирає дію: співпрацюємо у соціальному проєкті/ Пометун О., Сущенко І. – Київ: А.П.Н., 2003. – 56 с.

21. Настільна книга для неприбуткових організацій / За редакцією А.Ткачука. - 2-е вид., випр. і допвн., адапт. До укр.. законодавства станом на 01.08.2005 р.- К.: [Інститут громадянського суспільства: ІКЦ «Леста»], 2005.- 288 с.\

22. Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті// <http://eucharter.pedagog.org.ua>

23. Плоский К. В. Участь молоді у розвитку місцевої демократії в Україні: проблеми та перспективи // Український соціум. - 2005. - № 1 (6). - С.101-111

24. Рада та громада (або як залучати громадян до місцевого самоврядування)/ Ільків Н., Карий О., Ликов О. та ін.. – Київ: Академпрес, 2003. – 132 с.

25. Самоврядування//<http://school52.kiev.ua>

26. Слабоус Сергій Студентське самоврядування разом з вами та для вас// <http://www.univ.kiev.ua>

27. Стан та динаміка розвитку неурядових організацій України. 2002-2006 роки /Підготовлено Творчим центром Каунтерпарт. Л. Паливода, О. Кікоть. – К.: „Макрос”, 2006, с. 18.; Бистрицький Є. „Передчуття громадянського суспільства”, „Дзеркало тижня”, № 42 (671), 11□18 листопада 2007 р.

28. Статут територіальної громади міста Херсона затверджений рішенням міської ради від 05 вересня 2003 №357. – Херсон, 2003. – 63 с.

29. Студентські профспілки: їх роль у захисті прав та інтересів студентів// <http://student-lg.iatp.org.ua>

30. Участь дітей та молоді в процесах прийняття рішень/ Купцова А., Сакович О., Кондрашевська Т. та ін.. – Київ: ИМГ «АртБат», 2002. – 112 с.

Документи, що регулюють участь молоді

Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті.

Хартія без статусу домовленості.

Прийнято конгресом місцевих та регіональних адміністрацій Європи (10а сесія – 21 травня 2003 – додаток до рекомендації 128)

Зміст

Вступ.

Преамбула

Положення

Частина 1: Секторна (сегментна) політика

- 1.1 Політика щодо спорту, відпочинку та комунікацій (комунікативного життя)
- 1.2 Політика щодо стимулювання паці молоді та подолання безробіття
- 1.3 Міське оточення та проживання, житлова політика, транспорт
- 1.4 Політика навчання та виховання щодо стимулювання участі молоді
- 1.5 Політика мобільності та обміну
- 1.6 Політика охорони здоров'я
- 1.7 Політика гендерної рівності
- 1.8 Певні політика для сільських місцевостей
- 1.9 Політика доступу до культури
- 1.10 Політика раціонального розвитку та оточення (навколишнього середовища)
- 1.11 Політика подолання насилля та злочинства
- 1.12 Політика антидискримінації

- 1.13 Політика щодо статевого розподілу
- 1.14 Політика доступу до прав та закону

Частина II Механізми участі молоді

- 2.1 Тренінги щодо участі молоді
- 2.2 Інформування молоді
- 2.3 Стимулювання участі молоді за допомогою інформаційних та комунікаційних технологій
- 2.4 Стимулювання участі молоді в медіа
- 2.5 Заохочення молоді до здійснення волонтерської роботи та присвячення себе благо чинності
- 2.6 Підтримка проектів та ініціатив молоді
- 2.7 Промоушн молодіжних організацій
- 2.8 участь молоді в недержавних установах та політичних партіях

Частина III Інституційні засади участі молоді в місцевих та регіональних справах

- 3.1 молодіжні ради, парламенти, форуми
- 3.2 підтримка структур участі молоді

Вступ.

Основа, на котрій було переглянуто європейську хартію участі молоді в місцевому та регіональному житті, було закладено на першій та другій конференціях щодо молодіжної політики організованих постійним з'їздом місцевих та регіональних адміністрацій Європи в Лозанні (червень 1988) та в Лан голенні (вересень 1991). У березні 1992 року постійний з'їзд прийняв резолюцію 237 та статтю 22 щодо прийняття хартії.

Для відзначення 10 річниці європейської хартії про участь молоді в місцевому та регіональному житті, рада європейського конгресу місцевих та регіональних адміністрацій Європи разом з дирекцією молодіжної та спортивної політики Ради Європи організували конференцію під назвою "Молодь – діячі в своїх містах та регіонах". Головною задачею конференції, яка відбулася в Кракові 7- 8 березня 2003 було оцінити досягнутий прогрес у сфері участі молоді протягом 10 років існування хартії та обговорення шляхів подальшого просування участі молоді серед інших шляхом розповсюдження інструкцій. Учасники конференції прийняли Краківську декларацію в якій іони ще раз підтвердили, що молодь є горожа нами муніципалітетів та регіонів за місцем свого проживання, на таких же засадах як і будь-яка інша вікова група і таким чином має мат доступ до усіх форм участі в житті

суспільства, і це підтверджує та просуває роль молоді в розвитку демократичного суспільства, зокрема, ц місцевому та регіональному житті. Учасники підписали та внесли поправки в хартію. Більш того, конференція зробила внесок до комплексного проекту Ради Європи “заставити демократичні інституції працювати”

Учасники вимагали відповіді щодо нових випробувань з якими зіткнулася молодь в сучасному світі. В результаті вони запропонували конгресу місцевих та регіональних адміністрацій Європи та консультативній раді з молодіжних питань та раді Європи призначити експертів для підготовки пропозицій для внесення поправок до європейської хартії про участь молоді в місцевому та регіональному житті, щоб хартія відповідала вимогам 21 ст., таких як, наприклад, інформаційне суспільство та місцева безпека.

Робочі зустрічі було проведено наприкінці 2002 та на початку 2003 років. Обговорення на робочих зустрічах дали основу сучасній версії хартії. Хартія має 3 розділи. Перший надає директиви регіональним адміністраціям щодо здійснення політики стосовно молоді в певних сферах. Друга частина надає механізми просування участі молоді. Третя частина надає поради як впроваджувати інституційні засади для участі молоді.

Преамбула

Активна участь молоді в прийнятті рішень на місцевому та регіональному рівні є важливим фактором, якщо ми прагнемо побудувати більш демократичне та квітуче суспільство. Участь в демократичному житті будь-якого суспільства це більше ніж голосування на виборах, хоче це також є важливим. Участь та активна громадянська позиція це права та засоби, можливість та там де необхідно підтримка участі та впливу на процес прийняття рішень, діяльність щодо сприяння побудови кращого суспільства. Місцеві та регіональні адміністрації, а також інституції найбільш співпрацюючи з молоддю мають дуже важливу роль у просуванні участі молоді. Роблячи це, місцеві та регіональні адміністрації можуть гарантувати, що молодь не тільки чує й вчиться демократії та громадській позиції, але й має можливість робити це на практиці. Участь молоді це не тільки розвиток активної громадської позиції чи демократії в майбутньому. Дуже важливо, якщо участь має значення для молоді, те що вони можуть впливати та формувати рішення та дії саму коли вони молоді, а не пізніше.

Коли місцеві та регіональні адміністрації підтримують та просувають участь молоді вони таким чином роблять внесок до соціальної інтеграції молоді, допомагаючи їй долати не тільки труднощі молодого віку, але й труднощі сучасного суспільства де частіше превалюють індивідуалізм та анонімність. Задля успішної, довготривалої та значущої участі молоді в місцевому та

регіональному житті необхідно більше ніж розвиток чи реструктуризація політичної та адміністративної систем. Будь-яка політика направлена на просування участі молоді повинна гарантувати, що культурне середовище є одним з вирішальних для молоді та має також брати до уваги різноманітні потреби, умови та прагнення молоді. Також політика має включати деякі елементи розваг.

Положення

1. Участь молоді в місцевому та регіональному житті має складати частину глобальної політики участі громадськості в житті суспільства так як це затверджено у рекомендації (2001) 19 щодо участі громадян в місцевому публічному житті, Комітету Міністрів країнам учасникам.
2. Місцеві та регіональні адміністрації були впевнені, що уся секторна політика має також розповсюджуватися і на молодь. Таким чином вони діють згідно положень хартії та впроваджують різноманітні форми участі, та які було узгоджено з молоддю та її представниками.
3. Положення та різні форми участі, які пропагуються цією хартією можливі до застосування до всіх без виключення людей. Щоб досягти цього, увага має приділятися пропагуванню (просуванню) участі молоді в місцевому та регіональному житті незважаючи чи вони з несприятливого сектора та незважаючи на етнічні, національні, соціальні, сексуальні, культурні, релігійні та лінгвістичні меншини.

Частина I: Секторна політика

I.1 політика щодо спорту, відпочинку та комунікацій (комунікативного життя)

4. Місцеві та регіональні адміністрації мають підтримувати організовані соціально-культурні заходи, які організовано молодіжними організаціями чи асоціаціями, групами та соціальними центрами, які разом з сім'єю та школою чи роботою є одними з стовпів соціальної єдності міста чи регіону; це ідеальні умови участі молоді та впровадження молодіжної політики у сфері спорту, культури, вмінь та навичок, артистизму та інших форм вираження та створення, а також у соціальній сфері.
5. Для розвитку місцевого та регіонального сектору молодіжного співробітництва, місцеві та регіональні адміністрації мають шляхом належних мір наділяти підтримкою, зокрема організації, які тренують помічників та лідерів молодіжних клубів та організацій, а також молодих працівників, які є важливою частиною життя на місцевому та регіональному рівні.
6. Місцеві та регіональні адміністрації мають заохочувати асоціації щодо просування активної участі молоді в своїх структурах.

I.2 Політика щодо стимулювання паці молоді та подолання безробіття

7. Економічні та соціальні передумови, які має молодь впливають на їх бажання та здатність брати участь у житті місцевої громади. Коли молодь безробітна або живе у злиднях, вона менш вірогідно має бажання, сили та соціальну підтримку бути активними громадянами місцевого та регіонального життя. Безробітна молодь вірогідніше не буде мати активної позиції і таким чином місцева та регіональна влада має розробити політику та застосовувати ініціативи для зменшення безробіття серед молоді.
8. Таким чином, місцева та регіональна влада мають:
 - А) розвивати політику та програми разом з молоддю (включно з тими хто не працює чи знаходиться не межі безробіття), місцевими роботодавцями, профспілками, навчальними інституціями та центрами зайнятості та молодіжними організаціями щоб привернути увагу до молодіжного безробіття та просувати можливості працевлаштування молоді;
 - Б) заснувати місцеві центри зайнятості задля надання фахової допомоги та підтримки безробітній молоді у пошуку стабільної роботи. Безробітна молодь повинна мати право бути залученою до менеджменту цих центрів, якщо є бажання;
 - В) підтримувати розвиток, становлення бізнесу, малого підприємництва та суспільних підприємств молоді чи групи молодих людей шляхом надання грошових засобів та іншої підтримки як надання приміщень, обладнання, тренінгів та професійних порад;
 - Г) надихати експериментування молоді щодо соціальної економіки, громадських ініціатив самодопомоги та кооперації

I.3 Миське оточення та проживання, житлова політика, транспорт

9. Разом з представниками молодіжних організацій, місцевих та регіональних адміністрацій мають бути створені умови для розвитку миської політики середовища, яка базується на більш цілісному та менш фрагментарному образі життя, яке сприяє соціальній взаємодії та розвитку високоякісного суспільства.
10. Місцеві та регіональні влади мають просувати надання житла та політику розвитку міста, яка стосується залучення молоді у консультації, які проходять за участю місцевих та регіональних обраних представників, людей які приймають економічні рішення, лідери асоціацій та архітектори. Їх ціла наступні:
 - I) складати програми для більш гармонійного суспільства, які сприятимуть самореалізації та розвитку солідарності між поколіннями;
 - II) розвивати єдиної політики щодо місцевого середовища, беручи до уваги соціальні та між культурні реалії мешканців під час розробки програм стосовно житла чи його реконструкції

11. Тісно співпрацювати з молодіжними організаціями, організаціями орендарів чи організаціями споживачів, агенціями соціального житла та соціальними працівниками, місцеві та регіональні влади мають просувати розвиток чи розвивати серед вже існуючих соціальних структур:
 - I) місцеві інформаційні послуги серед молоді стосовно житлової політики
 - II) місцеві схеми (наприклад, кредити з маленькою відсотковою ставкою, систему гарантування винаймання житла).
12. Пересування молоді є можливим шляхом безперешкодного доступу до публічного транспорту, яка і є головним користувачем цього транспорту. Мобільність є необхідною для участі у соціальному житті та бути громадянами.
13. Молодь має бути залученою до устрою громадського транспорту як на місцевому так і на регіональному рівнях. Спеціально розроблені тарифи мають дозволяти найбільш незахищеній верстві населення, як молодь, мандрувати.
14. У сільській місцевості, мобільність та транспорт є головною необхідністю гарного життя, а не необхідністю полегшення участі. Таким чином, місцева та регіональна влади мають підтримувати сільські ініціативи щодо транспорту, які намагаються впровадити транспортні послуги (громадський чи приватний, індивідуальний чи колективний) та підвищувати мобільність (пересування) в сільській місцевості для таких груп як молодь та які сьогодні найбільш незахищені через брак засобів транспортування.

I.4 Політика навчання та виховання щодо стимулювання участі молоді

15. Школа це заклад де молодь не тільки проводить левову частку свого життя та де вони саме і навчаються згідно шкільної програми, але й місце де формуються погляди на життя. Необхідно, щоби молодь узнавала про участь та демократію ще в школі, та цей курс на демократію, участь та активну громадську позицію був доступним та належно забезпеченим. Школа також має бути місцем де молодь переживає демократію в дійсності та де її участь у прийнятті рішень має підтримку, просувається та є ефективною. Таким чином:
 - I) Місцеві та регіональні влади мають активно просувати участь молоді у житті школи. Вони мають надавати фінансову та іншу підтримку, як наприклад, приміщення для зустрічей задля того, щоб молодь могла заснувати шкільні студентські демократичні асоціації. Такі асоціації мають бути незалежними та мати самоуправління, та якщо бажають вони мають мати змогу брати участь у прийнятті рішень стосовно шкільного управління разом з вчителями та управлінням школи.

П) Там де місцеві та регіональні влади відповідають за шкільну програму вони мають гарантувати участь школярів чи шкільних асоціацій до складання та розвиток шкільної програми. Вони також мають включити громадське та політичне виховання до шкільної програми та надати необхідні ресурси навчальної програми усім школярам.

I.5 Політика мобільності та обміну

16. Місцеві та регіональні влади мають підтримувати ті організації чи групи, які сприяють мобільності (пересуванню) молоді (молодих робітників, студентів, школярів, волонтерів) шляхом політики обміну та розвитком політики налагодження стосунків та розуміння європейського громадянства.
17. Місцеві та регіональні влади мають заохочувати молодь, їх організації та їх школи до активної участі в міжнародних заходах обміну та налагодженню зв'язків з Європою. Влада має бути готовою надати фінансову підтримку задля просування вивчення мови ті культурного обміну та для обміну досвідом.
18. Влада має включати молодь або її представників до комітетів двійників ??? (побратим) та інші органи відповідальні за впровадження таких змін.

I.6 Політика охорони здоров'я

19. З ціллю впровадження проєктів молоді та просувати розвиток концепції всебічної охорони здоров'я та динаміки (розвитку) життя громади, місцева та регіональна влади мають зробити та розвинути інституційний механізм для консультацій між молодіжними організаціями, обраними представникам та усіма соціальними та професійними групами стосовно соціального благополуччя та впровадження здорового образу життя.
20. Місцева та регіональна політика мають допомогти поставленій перед загрозою руйнівної дії тютюну, алкоголю та наркотиків молоді шляхом впровадження, розвитку та просування разом з представниками молодіжних організацій та інституціями охорони здоров'я місцевої інформативної політики та консультаційні можливості, а також спеціальну політику тренінгів для молодих соціальних робітників та волонтерів, лідерів молодіжних організацій які мають справу за попереджувальним та реабілітаційними стратегіями.
21. Беручи до уваги сучасне збільшення хвороб, які передаються статевим шляхом, місцеві та регіональні влади мають посилити інформативні кампанії та превентивні заходи орієнтовані на молодь і таким чином поширювати у суспільстві дух солідарності, який сприятиме соціальним взаємовідносинам де моральне осудження та ізоляція не мають місця. Молодь та представники місцевих молодіжних організацій та організацій з охорони здоров'я мають

бути залучені до розробки та впровадженню цих інформативних програм та заходів.

I.7 Політика гендерної рівності

22. Як частина їх політики щодо створення оптимальних умов для рівної участі жінок та чоловіків у місцевих та регіональних справах, місцева та регіональна влада мають прийняти рішучі дії щодо підтримки призначення жінок та чоловіків на посадах у професійній сфері, асоціаціях, політиці, місцевій та регіональній владах.

23. У рамках своєї компетенції місцеві та регіональні влади мають просувати, з раннього дитинства та надалі, освітню політику рівності між жінками та чоловіками.

24. Задля впровадження політики рівності, місцеві та регіональні влади мають:

I) виробити план (середньої тривалості) націлений на викорінення нерівностей між жінками та чоловіками;

II) впроваджувати та оцінювати міри (ресурси), які просувають рівні можливості для дівчат та жінок.

25. Задля досягнення цієї мети, така політика насамперед має надати дівчатам і жінкам:

I) отримання певної інформації стосовно тренінгів спрямованих на професійні кваліфікації;

II) навчання професійним навичкам шляхом надання грантів та спеціалізованих курси навчання у професіях, які традиційно вважалися чоловічими;

III) тренування жінок вести державні справи наділяючи їх повноваженнями та відповідальністю найвищого ступеню та надавати їм посади згідно квоти посадових місць для жінок;

IV) впроваджувати фінансові ресурси для соціальних послуг які допомагають дівчатам та жінкам.

I.8 Певні політика для сільських місцевостей

26. Місцеві та регіональні адміністрації мають брати до уваги різні потреби молоді у сільській місцевості при розробці та впровадженню заходів щодо просування участі молоді. Таким чином, вони мають:

а) гарантувати, що політика стосовно освіти, працевлаштування, житла, транспорту та інш. відображає та стосується певних потреб молоді сільської місцевості. Така політика має допомогти молоді, яка хоче жити у сільській місцевості залишитися там жити. Молодь сільської місцевості не повинна отримувати соціальні послуги низшого рівня у порівнянні з тими хто живе у місті;

б) надавати фінансову та іншу допомогу молодіжним організаціям та іншим суспільним організаціям у сільські місцевості. Такі організації можуть стимулювати соціальне та культурне життя сільської громади та можуть бути важливим соціальним стимулом для молоді. Молодіжні та інші громадські організації не тільки грають важливу роль у заохоченні

участі молоді, але й можуть посилювати діяльність включно і в нових сферах.

I.9 Політика доступу до культури

27. Мистецтво та культура існують у формах, які постійно змінюються згідно смакам, місцевості та періоду. Тим не менш вони є частиною минулої, сучасної та майбутньої індивідуальної та колективної спадщини до якої наступні покоління роблять свій вклад. Вони в свою чергу відображення суспільства. Через культуру та ініціативи, відкриття та інновації молодь будує та відіграє роль у цій культурній еволюції. Таким чином це дуже важливо надавати молоді доступ до культури у всіх її проявах та просувати можливості для творчої діяльності включно і в нових сферах.
28. Місцеві та регіональні влади мають, таким чином, прийняти узгодивши з молоддю та їх організаціями політику, розроблену для надання їй (молоді) можливостей бути діячами культури з доступом до знань, культури та пов'язаною з нею діяльністю в місцях та використовуючи методи розроблені для цієї цілі.

I.10 Політика раціонального розвитку та оточення (навколишнього середовища)

29. Стикаючись з все більшим погіршенням навколишнього середовища, місцеві та регіональні адміністрації мають надавати фінансову допомогу освітнім проектам у школах та асоціаціях задля підняття усвідомлення проблем навколишнього середовища.
30. Усвідомлюючи, що проблеми навколишнього середовища є найважливішими для молоді, яка в майбутньому має розв'язувати наслідки минулих помилок, місцеві та регіональні влади мають підтримувати дії та проекти, які просувають раціональний розвиток та захист навколишнього середовища та які долучають молодь та молодіжні організації.

I.11 Політика подолання насилля та злочинства

31. Усвідомлюючи що жертвами насилля та злочинності частіше стають молоді люди та усвідомлюючи необхідність пошуку належного протистояння злочинності та жорстокості у сучасному суспільстві, а також необхідність залучення молоді до подолання цих проблем;
32. Місцеві та регіональні влади мають:
 - а) долучати молодь до рад щодо попередження злочинності, там де вони існують;
 - б) працювати з молоддю, яка ризикує потрапити до злочинів та яка вже вчинила злочин;
 - в) долати расизм усіма наявними можливостями;
 - 4) викорінювати усі форми насилля у школах. Це має робитися разом з усіма відповідними особами, такими як, освітні та міліцейські установи, вчителі, батьки та молодь;

5) допомагати створенню об'єднанню організацій та проектів, які просувають проекти проти жорстокості та толерантності як у школах так і поза нею;

6) додавати максимум зусиль щодо захисту молоді від сексуальної експлуатації, жорстокого поводження або інших форм поганого ставлення та підтримувати структури, які надають психологічну та матеріальну допомогу, конфіденційні консультації жертвам.

33. Впровадженням всього вищезазначеного, міські та регіональні адміністрації роблять внесок до побудови атмосфери довіри та поваги між молоддю та владою, зокрема міліцією.

I.12 Політика анти дискримінації

34. Міські та регіональні адміністрації мають активно просувати права людини та міри протистояння дискримінації стосовно меншин (зокрема молодь) або проти недієздатної молоді та інших груп населення, які можуть підвергнутися дискримінації, а також влада має просувати розвиток багатонаціональних громад шляхом інтеграції меншин та беручи до уваги їх різноманітні потреби та звичаї, культуру та стиль життя.

35. Місцеві та регіональні адміністрації мають:

а) впровадити чи посилити анти дискримінаційне законодавство задля гарантії рівного доступу усіх громадян у громадські місця, професійного навчання, школи, житла, культурних заходів та інших сфер життя. Цей доступ має відслідковуватися та гарантуватися спільними установами, до яких входять представники місцевого уряду та представники меншин та молодь;

б) сприяти міжрелігійному діалогу, між культурній та антирасистській освіті та вихованню проти дискримінації як частини шкільної програми.

I.13 Статева політика

36. Під час переходу від дитячої залежності від сім'ї, школи, релігійної громади чи інших установ до незалежного дорослого життя, молодь може зіткнутися з безліччю проблем та питань пов'язаних з їхніми приватними стосунками (у родині чи найближчому оточенні з однолітками, друзями та партнерами). Поява та прояв їх сексуальності, як правило, не дуже легко, навіть якщо вони ще не готові усвідомити це. Також існує постійне ігнорування оточуючих питань стосовно сексуального здоров'я та недовіри стосовно офіційного піклування щодо ризиків певної сексуальної поведінки.

37. Щоб допомогти молоді знайти свій шлях у цій сфері стосовно здоров'я та емоційного життя, місцеві та регіональні влади мають разом з батьками, школами та організаціями, які спеціалізуються у цій сфері мають просувати та підтримувати:

а) непряме сексуальне виховання у школах;

б) послуги та організації, які надають інформацію про відносини, сексуальні методики та планування родині;

в) група однолітків, яка працює в цьому полі.

38. молодь має активно долучатися до планування, впровадження та оцінки інформації та інші послуги націлені на молодь цієї сфери.

I.14 Політика доступу до прав та закону

39. Задля суспільного життя, суспільств базується на правилах, які мають поважатися усіма. У демократичних суспільствах ці правила обговорюються та приймаються обраними представниками суспільства та дають певне формулювання, зокрема правові тексти, які надають права ті обов'язки для всіх.

40. Так як ці тексти примножуються, все більш важко людям дізнаватися, поважати та застосовувати правила, таким чином створюючи непорозуміння між громадянами. Найбільш це явище стосується молоді.

41. Місцеві та регіональні влади мають, таким чином, полегшити доступ молоді до своїх прав:

а) шляхом поповнення знань через розповсюдження інформації, зокрема в школах, групах однолітків та інформаційних служб;

б) шляхом застосування своїх прав через підтримку служб, які працюють з молоддю, яка хоче використовувати свої права;

в) шляхом дозволу молоді брати участь у розробці нових правил (положень.)

Частина II Інструменти (засоби) участі молоді

42. З метою досягнення дійсної участі молоді, певна кількість засобів має бути надана молоді. Це тягне за собою розвиток тренування молоді щодо участі, інформувати її, надавати засоби комунікації, підтримувати проекти та визнання і надання високої оцінки присвячення молоді проблемам громади та волонтерства. Участь має успіх тільки в повному значенні де роль молоді у політичних партіях, профспілках та асоціаціях визнано та насамперед, де спроба робиться для просування молодіжних організацій, заснованих молоддю або аз допомогою молоді.

II.1 навчання та участь молоді

43. Місцеві та регіональні влади, усвідомлюючи домінуючу роль школи у житті молоді, мають впроваджувати у шкільне суспільство, підтримувати та навчати щодо участі молоді, освіти по правам людини та позашкільного виховання. Вони також мають надавати навчання та підтримку участі молоді у суспільному житті та своїй місцевій громаді шляхом:

а) професійного навчання вчителів та молодих працівників стосовно практики участі молоді;

б) усіх форм участі школярів у школах;

в) громадські виховні програми у школах;

г) освіта однолітків шляхом надання необхідного приміщення та засобів та через підтримку обміну діяльністю.

II.2 Інформування молоді

44. Інформація дуже часто є головним фактором для участі ті право молоді мати доступ до інформації щодо можливостей та змісту, який стосується молоді добре усвідомлюється офіційними європейськими та міжнародними паперами і не тільки у контексті місцевого та регіонального життя.
45. Задля участі у заходах та в житті своїх громад чи отримувати перевагу від послуг та можливостей молодь має знати про це. Участь в заходах та проектах, які становлять для них інтерес і які вони самостійно організують часто є кроком у процесі заохочення їхньої більшої участі у громаді, включно і політично життя.
46. Місцеві та регіональні влади мають підтримувати та покращувати існуючу інформацію та консультативні центри для молоді задля гарантування надання послуг, які відповідають потребам заявленим молоддю. Там де немає таких центрів, місцева та регіональна влади та інші установи мають впровадити та допомагати створенню відповідних інформаційних центрів для молоді, між іншим, шляхом існуючих структур як школи, молодіжні центри та бібліотеки. Відповідні заходи мають бути прийнятими щоб задовольнити інформаційні потреби груп молодих людей, які мають труднощі в доступі до інформації (мовний бар'єр, не мають доступу до Інтернету та інш.).
47. Інформаційні послуги для молоді мають відповідати певним професійним нормам та стандартам. Державні установи мають гарантувати ці стандарти та просувати їх постійне удосконалення, де можливо згідно нормам національних (регіональних) погоджених норм та стандартів. Молодь повинна мати можливість брати участь у підготовці, впровадженню та оцінці заходів та результатів молодіжних інформаційних центрів та мають бути представлені у своїх державних установах.

II.3 Просування участі молоді за допомогою інформаційних та комунікативних технологій

48. Інформаційні та комунікативні технології можуть запропонувати нові можливості для інформування та роблячи можливими участь молоді. Вони можуть бути використані задля широкого обміну різноманітної інформації та завдяки їх між діяльності підвищити участь молоді. Місцеві та регіональні влади мають використовувати технології у своїй інформаційній політиці та політиці участі, за умови що доступ до них гарантується усім молодим людям у місцях доступу та навчання цим новим навичкам (новим технологіям).

II.4 Просування участі молоді у мас медіа

49. Так як молодь є головним медіа споживачем, вона може також бути і дійовою особою цієї сфери шляхом збільшення можливостей, які їй надаються для самовираження та шляхом участі у виготовленні інформаційного продукту, який надається медіа. Своїм шляхом обробки (сприйняття) певних речей, молодь може поширювати різноманітну та більш доступну інформацію серед своїх однолітків. Така участь також допомагає молоді зрозуміти склад інформації та розвинути необхідну критичну здібність.
50. Місцеві та регіональні влади мають підтримувати створення та функціонування медіа (радіо, ТВ, друку та електронну пресу і таке інше) розроблену як молоддю так і для неї, а також необхідні тренінгові програми (навчальні).

II.5 Заохочення молоді до волонтерської роботи та присвячення себе громадським потребам

51. Треба підтримувати та заохочувати молодь до волонтерської роботи. Під час, коли молодь постійно знаходиться під тиском виконувати та досягати успіху, як у освіті так і у праці є дуже важливим просування та визнання волонтерства. Таким чином, місцеві та регіональні влади мають:
- а) підтримувати створення волонтерських центрів та розвиток ініціатив спрямованих на підтримку та просування участі молоді у волонтерській роботі, як наприклад, інформаційні та промоушн кампанії;
 - б) у співробітництві з молоддю, волонтерськими організаціями, освітніми закладами та роботодавцями розробляти системи, які визнають та ратифікують волонтерську діяльність у системі освіти та у сфері працевлаштування.

II.6 Підтримка молодіжних проектів та ініціатив

52. Шляхом своїх надій та бажань молодь має багато ідей які можна використати для проектів та місцеві заходи, які можуть бути вигідними усім. Надаючи належну підтримку, такі проекти, та їх надбання або провали також можуть допомогти молоді розвинути відчуття відповідальності та самостійності і таким чином стати соціальними діячами. Місцеві та регіональні влади мають полегшувати впровадження таких проектів, чи є вони маленькими чи багатомасштабними, надаючи молоді професійної допомоги та доступ до фінансів, матеріальної та технічної підтримки.

II.7 Просування молодіжних організацій

53. Молодіжні організації є виключними, тому що вони перш за все фокусуються на відображенні поглядів та слугують потребам та інтересам молоді. Вони також надають можливості молоді навчатися, отримати досвід участі у прийнятті рішень чи дискусуванні з іншими молодими людьми. Це можуть бути структуровані організації чи неформальні групи молоді. Є дуже

важливим, щоби молодь мала можливість приєднатися до молодіжної організації та своїм вибором у своїй громаді та своїм бажанням. Молодь також має мати право та має бути підтриманою при заснуванні своїх організацій, якщо є бажання. Таким чином:

- а) місцеві та регіональні влади повинні мати певний бюджет задля підтримки молодіжних організацій, які займаються діяльністю або надають послуги, чи є голосом молоді у суспільстві або відстоюють інтереси молоді. Перевага має надаватися організаціям, які керуються молоддю чи мають політику чи систему, які просувають більш активну участь молоді;
- б) місцеві та регіональні влади мають розвивати засади співробітництва Ради Європи та систему прийняття рішень разом з молоддю та молодіжними організаціями у політиці стосовно молоді. Є дуже важливим, що та де такі структури вже діють молодь та молодіжні організації сприймаються повноправними партнерами і також мають вибір чи брати участь за бажанням.

II.8 Участь молоді в неурядових організаціях та політичних партіях.

- 54. Енергійний, незалежний та неурядовий сектор є невід'ємним елементом будь-якого справжнього демократичного суспільства. Також є важливим що інші сектори суспільства, такі як, політичні партії є сильними та активними та локальному та регіональному рівнях. Участь у демократичному житті країни, регіону чи місцевості є більш важливим аніж голосування кожні декілька років. Тому участь в неурядових організаціях та політичних партіях є такою важливою, т.я. вони допомагають людям бути залученими в, та впливати на рішення та дії сучасності. Таким чином найважливішим є заохочення молоді та її підтримка щодо участі у житті її громади.
- 55. Місцеві та регіональні влади мають надавати фінансові та інші ресурси неурядовим організаціям, які активно просувають участь молоді у заходах та демократичних структурах та процедурах прийняття рішень.
- 56. Місцеві та регіональні влади разом з політичними партіями та у відкритій спосіб мають прощтовхувати залучення молоді до політичної системі загалом, а також підтримувати певні заходи, як тренінги (навчання).

Частина III: Інституційна участь молоді у місцевих та регіональних справах

- 57. Задля впровадження секторальної політики, про яку йшлося у другій частині, місцеві та регіональні влади мають прийняти мір для заснування належних структур чи заходів, які дозволяють молоді брати участь у прийнятті рішень та дискутуванні питань, які їх стосуються.

- 58.** Такі структури будуть мати різні форми залежно від рівня їх заснування, від розташування чи у селі, городі, приміських поселеннях чи навіть регіоні. Вони мають створити умови для плідного діалогу та партнерства між молоддю та місцевою чи регіональною владою, а також вони мають допомагати молоді та її представникам бути повноправними діячами у політиці стосовно їх. Такі структури мають бути репрезентативними та постійними, мати справу з усіма питаннями якими цікавиться молодь. Також може бути передбачена спеціальна структура для дебатів чи для вирішення певних питань. Іноді може бути відповідним поєднання різних форм.

III.1 Молодіжні ради, молодіжні парламенти, молодіжні форуми

- 59.** Ефективна участь молоді у місцевих та регіональних справах має базуватися на її усвідомленні соціальних та культурних змін, які відбуваються у громаді та вимагають постійної репрезентативної структури, як наприклад, молодіжна рада, молодіжний парламент або молодіжний форум.
- 60.** Така структура має бути обраною за назначеною молодіжною організацією на волонтерських засадах. Її членство має відображати соціологічну структуру громади.
- 61.** Молодь має прийняти пряму відповідальність за проекти та відігравати активну роль у пов'язаній з цим політиці. Для цього місцеві та регіональні влади мають створити та підтримувати структури задля активної участі.
- 62.** Ці структури забезпечують рамки для вільного волевиявлення молоддю своїх інтересів, стосовно підвищенню такої зацікавленості щодо влади та можливості вносити пропозиції. Питання, які підіймаються мають відображати такі, які викладено у частині I цієї хартії.
- 63.** Ролі такої структури:
- а) надання форуму для вільного волевиявлення молоді своїх зацікавленостей стосовно, між іншим, пропозицій та політики влади;
 - б) пропозиція можливості молоді внести пропозиції до місцевих та регіональних влад;
 - в) зробити можливими, щоби влада консультувала молодь з певних питань;
 - г) проведення форуму по проектам залучаючи молодь до розробки, моніторингу та оцінки;
 - д) проведення форуму задля спрощення консультацій з молодіжними організаціями та асоціаціями;
 - е) полегшення участі молоді в інших консультаційних органах місцевої та регіональної влади.

64. Надаючи молоді можливість висловлюватися та діяти стосовно проблем, які їх безпосередньо стосуються, такі структури надаватимуть тренінги у демократичному житті та менеджменту державних справ.
65. Молодь має буди підтриманою щодо участі в таких структурах та діяльності, яка проходить в рамках структур, задля просування їх можливостей щодо навчання та поділу поглядів на принципи демократичного суспільства. Зокрема для тієї молоді, яка є ініціатором проектів та діалогу з владою, такі структури мають також організовувати форум щодо навчання та демократичного лідерства.
66. Місцеві та регіональні влади а також молодь тільки виграють від такого ефекту, який може дати участь молоді в таких структурах, зокрема шляхом заохочення молоді щодо застосування їх громадських прав, як участь у виборах та інших формах опитувань, включно референдум.

III.2 Підтримка структур участі молоді

67. Задля ефективного функціонування, інституційні структури участі молоді (формальні чи неформальні) вимагають підтримки та ресурсів. Місцеві та регіональні влади мають надавати таким структурам приміщення фінансові ресурси, матеріальну підтримку необхідну задля гарантування їх ефективної праці. Надання таких ресурсів не виключає пошук додаткового фінансування та матеріальної підтримки іншими джерелами, як наприклад, приватні фундації та компанії.
68. Місцева та регіональна влада має гарантувати що надання підтримки структурам молодіжної участі буде гарантовано. Таким чином, вони мають призначити поручителя – людину чи групу людей – для спостереження за наданням ресурсів тим структурам, які можуть звернутися у випадку потреби.
69. Така людина чи група має бути незалежною від політичних структур та від структур щодо участі молоді, та призначення узгоджується обома зазначеними вище.
70. Задля гарантії вищезазначеної підтримки, обов'язки людини(групи) мають включати:
 - а) діяти як розподільна частина між молоддю та обраними місцевими/регіональними представниками стосовно будь-якого піднятого питання, будь ким зі сторін;
 - б) діяти як захисник молоді по відношенню до місцевої чи регіональної влади у ситуаціях напруги між обома;
 - в) діяти як “канал” (посередник) за допомогою якого місцева чи регіональна влад може спілкуватися з молоддю;
 - г) готувати регулярні звіти для молоді, місцевої та регіональної влади задля оцінки рівня участі молоді у місцевому та регіональному житті,

наприклад, шляхом впровадження проектів чи залучення до структур молодіжної участі, та вплив від її участі.

Інформація

про проект

Проект «Час приймати рішення» впроваджується Херсонською міською молодіжною громадською організацією «Нова генерація» завдяки підтримці Міністерства закордонних справ Данії, що була надана через ПРООН та Творчий центр ТЦК.

Мета проекту

Посилити громадську участь молоді та лідерів НГО. Залучення молоді до процесів прийняття рішень органами влади на рівні територіальних громад районних центрів Херсонської області до вирішення локальних соціальних проблем, впровадження соціальних міні-проектів та обміну позитивним досвідом.

Таке явище, як відчуженість молодих громадян від управління справами громади є не виняток, а скоріше норма в нашому суспільстві. Причини такої ситуації наступні. З одного боку, - сприйняття державою громадян лише як об'єкта для реалізації дій, а не як рівноправних партнерів у своїй діяльності. В свою чергу, громадяни не мають знань, а часто й бажання, приймати участь у вирішенні конкретних проблем громади. Це призводить до таких наслідків як розвиток загального правового нігілізму, держава не спроможна забезпечити підтримку вразливим групам населення, у той же час, не залучає громадськість до вирішення цих проблем. Особливо, це стосується такої категорії громадян, як молодь, тому що часто вона сприймається місцевою владою як джерело проблем, а не як ресурс та потенціал громади. Саме тому актуальним є на сьогодні питання залучення молоді до управління місцевими справами, планування місцевої політики. Нагальною є потреба в інформуванні молоді щодо форм її участі у процесах прийняття рішень органами влади та безпосередньому відпрацюванні конкретних механізмів цієї участі.

Цільовими групами проекту є:

- учасники мережі громадських організацій, які займаються представництвом та захистом інтересів дітей та молоді (далі Мережа), ініціативні групи 4 територіальних громад Херсонської області;
- учнівська та студентська молодь 4 територіальних громад Херсонської області;

У рамках проекту планується:

- навчання активістів Мережі та ініціативних груп Скадовського, Каховського районів, м. Нова Каховка та м. Херсон механізмам участі молоді у процесах прийняття рішень;
- посилити навички активістів Мережі та ініціативних груп обраних районів у застосуванні методики соціального проектування;

- сприяти набуттю учнівською та студентською молоддю практики соціальної дії у ході реалізації соціальних проєктів;
- узагальнити отриманий досвід учасників проєкту та презентувати його громадськості під час проведення заключної конференції.

Очікувані короткострокові результати:

- 16 представників територіальних громад отримають інформацію щодо можливостей участі молоді та ознайомляться з методикою соціального проєктування, як однією з форм участі.
- 60 представників молоді ознайомляться з можливостями участі у процесах прийняття рішень та розроблять 12 проєктів.
- В кожній громаді реалізовано один соціальний міні-проєкт (загалом 4 проєкти) та вирішено актуальну локальну проблему за участю молоді та із залученням (або через вплив) на органи влади.
- Підготовлено та видано інформаційні матеріали проєкту: збірка для молоді (150 прим.) та збірка за результатами проєкту (СД диск, 100 шт.), бюлетень «Громадський барометр» (2 випуски по 100 прим.).

Довгострокові результати проєкту:

- підвищено ефективність участі громадян, зокрема учнівської та студентської молоді, у вирішенні конкретних локальних проблем громад.
- місцеві органи виконавчої влади стануть більш прозорими та відкритими для співпраці з громадськістю у своїй діяльності, вони навчатимуться сприймати учнівську та студентську молодь як рівноправного партнера, а не просто об'єкта для надання послуг.

Термін реалізації проєкту: грудень 2009 – вересень 2010

Молодіжна організація

«Нова генерація»

Організацію засновано на установчих зборах 23 вересня 1993 року. В зборах взяли участь на той час студенти Херсонського державного педагогічного інституту. Зареєстровано організацію 21 січня 1994 року, у січні 2000 року МО «Нова генерація» пройшла перереєстрацію відповідно до ЗУ «Про молодіжні та дитячі громадські організації»

Місія організації: забезпечувати позитивні соціальні зміни заради розвитку територіальних громад через впровадження ефективних громадських ініціатив, розвиток соціального капіталу громад та здійснення просвітницької роботи серед молоді.

Цільові групи організації: члени територіальної громади м. Херсона, зокрема молодь віком 14-35 років, які прагнуть до соціальних змін.

Напрямки діяльності організації:

- **Громадянська просвіта.** МО "Нова генерація" проводить просвітницьку роботу серед дітей та молоді, спрямовану на виховання у них демократичної громадянськості. Мета такого виховання - допомогти отримати та збагатити знання, навички необхідні для активної участі у громадському житті, в управлінні справами громади, для власного соціального становлення та розвитку.

Проект "Ініціатива молоді –2000: створення мережі дебатних клубів для сільської молоді; Проект "Молодь і місцева влада: впровадження рішень задля партнерства" (розроблено механізм конкурсу по розподілу бюджетних коштів для громадських організацій; Проект „Сім'я без насильства" (розроблено та прийнято концепцію регіональної політики щодо попередження насильства над дітьми в сім'ї). Проект «Гендерна культура молоді»

- **Представлення та захист інтересів дітей та молоді на рівні громад.** МО "Нова генерація" проводить практичну роботу на врахування голосу дітей та молоді при ухваленні рішень на рівні громади, розвиток механізмів місцевої демократії, бере активну участь у формуванні та реалізації державної молодіжної політики, у впровадженні принципів та положень Конвенції ООН про права дитини, Європейської хартії участі молоді у муніципальному та регіональному житті.

Проект «Посилення демократичного голосу молоді шляхом розвитку Медіа клубу громади м. Херсон». Проект «Долаючи байдужість: розвиток громадської активності старшокласників на рівні місцевої громади».

- **Проведення соціальних досліджень.** Молодіжна організація "Нова генерація" проводить незалежні дослідження соціальних процесів на

місцевому та регіональному рівнях, громадську оцінку ухвалених рішень та програм, залучає молодих дослідників, експертів, консультантів до розробки місцевої та регіональної політики, видає публікації.

Дослідження “Стан надання соціальних послуг жінкам, молоді та дітям на рівні територіальних громад в Херсонській області уповноваженими місцевими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, неурядовими організаціями”

Дослідження «Оцінка місцевої політики щодо попередження насильства в сім’ї на рівні Херсонської області»

Дослідження «Бізнес та благодійництво в громаді: тенденції та перспективи розвитку»

Дослідження «Участь жінок у громадсько-політичному житті Херсонщини»

Дослідження «Аналіз місцевої політики в сфері позашкільної освіти» (проект «Покращення місцевої політики щодо позашкільної освіти в м. Херсоні»)

• **Підвищення інституційної спроможності неурядових організацій.**

Молодіжна організація "Нова генерація" проводить навчання та надає консультації з питань менеджменту та організаційного розвитку, ініціативним групам, які планують створити та зареєструвати НУО та молодим громадським організаціям. В 2006р. організація була ініціатором створення мережі НУО «Сім’ї без насильства», в яку увійшло понад 10 громадських організацій Херсонщини і з цього часу є координатором мережі.

Проект «Розвиток філантропії в громаді»; Проект «Підтримка мережі партнерських організацій на місцевому рівні в сфері захисту прав дітей»

Наша адреса: Миколаївське шосе, 19-а, к.411, м. Херсон 73001

Тел/ф: +38(0552) 41-03-00: 48-57-48

Е-mail: newgener@socioprostir.org.ua

Сайти організації: www.socioprostir.org.ua ,
www.youthspace.org.ua

Наша команда:

Голова організації **Жукова Ольга;**

Виконавчий директор **Азаркова Оксана;**

Бухгалтер організації **Качура Ганна;**

Менеджери проектів **Іщенко Андрій, Хачатрян Світлана**

Координатор Таврійського центру соціальних досліджень

Чермошенцева Наталія

Для нотаток

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

Молодіжна організація «Нова генерація»
73001, м. Херсон, Миколаївське Шосе, 19-а, оф.411
Телефон/факс - (0552) 41-03-00, 48-57-48
E-mail: newgener@socioprostir.org.ua
www.socioprostir.org.ua, www.youthspace.org.ua

Надруковано ПП. Гуськов Д.О.
Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний
Наклад 150 примірників